



GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.



GÖTEBORGS
UNIVERSITET



LUNDS
UNIVERSITET



UPPSALA
UNIVERSITET

(Pr.) Vilt.
Lv

CARL XIII I STRALSUND



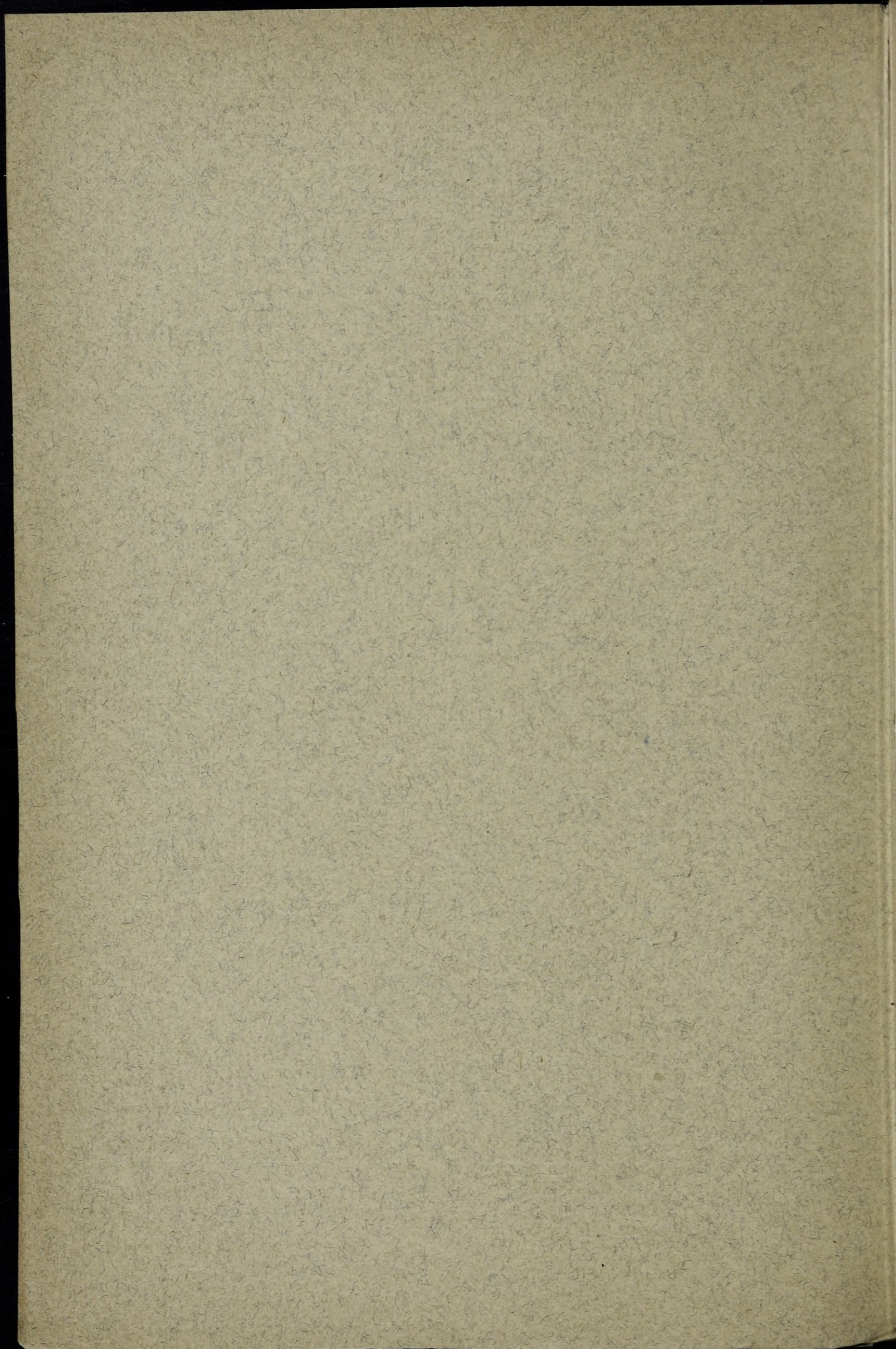
I. O. ÅBERG

STOCKHOLM,
NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION.

Pris: 60 öre.

1883



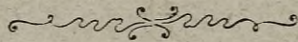


CARL XII I STRALSUND

ROMANTISERAD BERÄTTELSE

AF

J. O. ÅBERG.



STOCKHOLM

NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION.

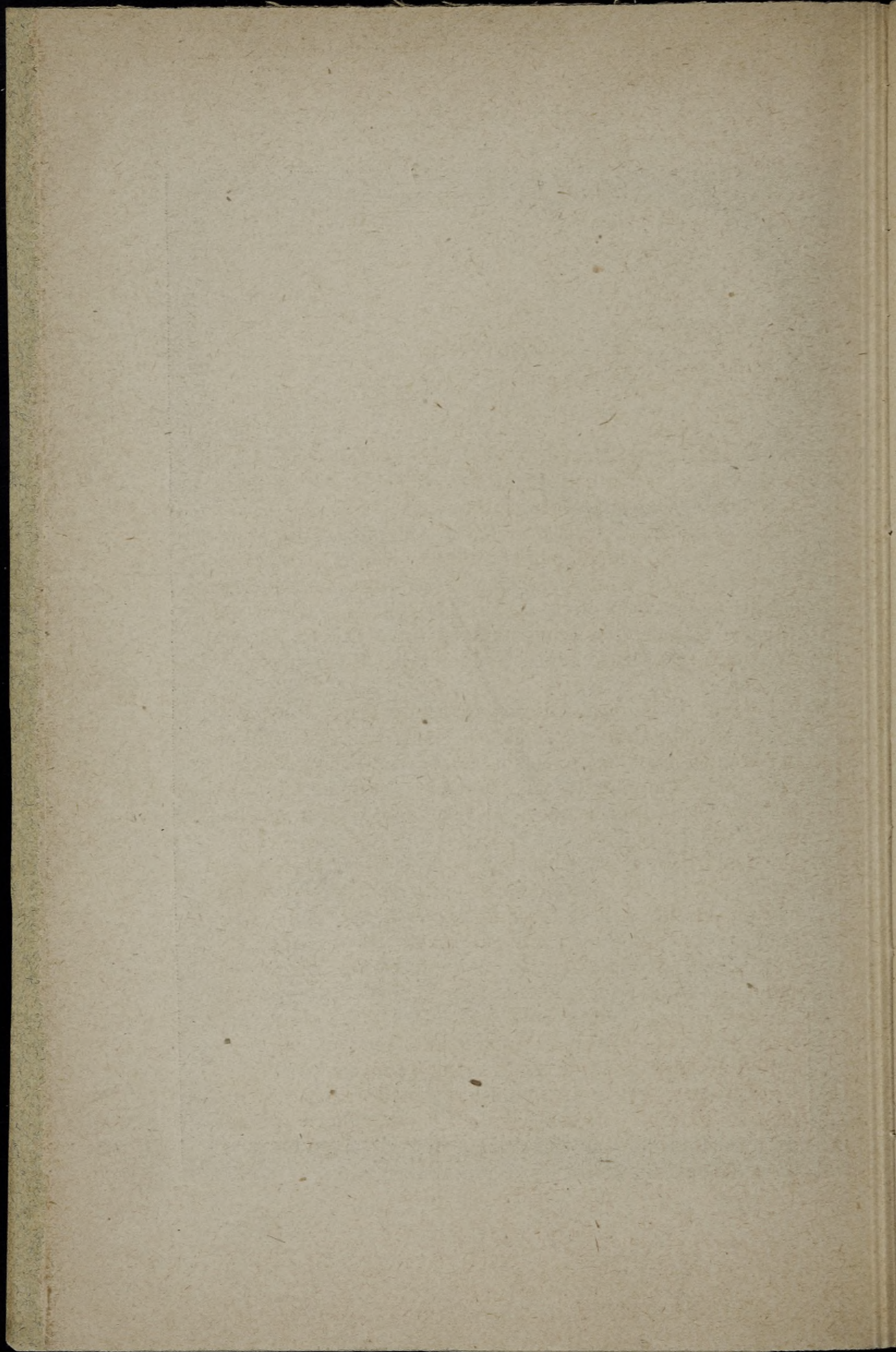
STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG.
1883.

ARL XIII STRALSUND



I. O. ÅBERG

W. M. H. E. R. T.



I. Ankomsten.

I.

Natten emellan den 10 och 11 november år 1714 var det ett så kalladt "Herrans väder" i och omkring Stralsund. Gatorna voro folktomma och i de qvartér, som innehades af svenske soldater och uppådadt manskap från den kringliggande trakten, ljödo ej mera några muntra sånger, hördes ej heller de vanliga skämtsamma infallen. Det var som om döden plötsligt tryckt sin hemska stämpel på den gamla staden. Endast då och då sprang en vilsekommen hund ömkligt tjutande genom gatorna.

Men på de befästningsverk, som i öster, söder och vester omgäfvade staden, rådde, oaktadt det svåra vädret, en liflighet, som påminde om att "det nordiska lejonet" ännu höll sig upprätt och kämpade, ehuru såradt, lika modigt som tillförne mot de från alla sidor framträngande fienderne.

Kars XII:s envishet och i följd deraf okloka beteende att under åratals vara borta från sitt rike hur mycket och hur ofta de hemmavarande ständerne än sökte förmå honom att vända tillbaka innan det blef för sent, hade gifvit Sveriges fiender ökad förtröstan på att nu ändteligen kunna taga hämnd för de fordna nederlagen.

Icke blott i Tyskland gick det för den skull illa för svenskarne; äfven Finland blef öfversvämmadt och gruffligt förhärjadt af de vilde ryske skarorne.

Danskar, ryssar och sachsare hotade äfven det utmattade Sverige. Detta gjorde i dessa nödens stunder de mest storartade ansträngningar för att ännu en gång bjuda fienden spetsen.

Nästan aldrig har svenska folket visat sig så spänstigt och fullt af mod och lifskraft som just under denna tid. Det var både kärleken till Europas störste hjelte, vördnaden för den krigarära han förlänat åt sitt land och folk, och hängifvenheten för det blödande fosterlandet som möjliggjorde de förnyade utskrifningarne.

Och inom kort stod hjälten Magnus Stenbock, han som genom slaget vid Helsingborg räddade Sverige, på tyska jorden. Slaget vid Gadebusch, en stad i nordvestra delen af Mecklenburg Schwerin, der Stenbock i december 1712 helt och hållet besegrade danskar och sachsare, ådagalade mer än tydligt, att de svenska vapnen ännu kunde bita djupt.

Men efter denna seger öfvergafs Stenbock af lyckan. Under sitt tåg inåt Holstein blef han innesluten i Tönning, stad och fästning vid Eiderens utlopp i Nordsjön. Han gaf sig till fånga först när alla förråden tagit slut.

Så var då Sveriges sista här tillfångatagen. Olyckorna började mer och mer infinna sig. Hvad var nu att göra? Kalla den borta varande konungen tillbaka? Ja, visserligen, men på hvad sätt skulle detta ske?

Då, när belägenheten var som mest förtviflad, sammankallades en riksdag, under hvilken stånden läto underrätta kung Karl om att de sjelfmant skulle sluta fred om han ej genast komme tillbaka.

General Liewen, en klok och förständig man, afreste genast till Turkiet och det lyckades honom äfven att genom sitt frimodiga uppträdande samt derigenom att han oförbehållsamt yppade fosterlandets djupt betryckta ställning förmå konungen till det steg han kort derefter tog, nemligen hemfärden till Sverige.

Det är mot slutet på denna äfventyrliga och öfverraskande snabba färd som efterföljande skildringar äro hemtade.

Bland de vid Frankenthor arbetande soldaterne befann sig äfven den jättestarke korporalen Pamp. I hela Stralsund fanns ingen person, som kunde mäta sig med honom i kroppslig styrka. Fiere gånger hade Pamp äfven visat ojäfaktiga bevis derpå.

“Det är då tusan hvad arbetet går långsamt“, ut-

brast korporalen och stampade i marken. "När generalen kommer, hvad tro ni då att han ska' säga?"

"Han får säga hvad han vill", mumlade en gammal soldat mera för sig sjelf, men ändock så högt, att Pamp hörde det. "Vi kunna väl inte arbeta mer än som krafterna räcka."

Korporal Pamp såg på den missnöjde några ögonblick liksom ville han med sina blickar utforska den gamle knektens innersta känslor. Derpå sade han:

"Du är mig en djerf kaxe. Hvarifrån är du?"

"Från Weydenhagen."

"Aha! Det är der som den vackra Maria bor", utbrast korporalen lifligt.

"Jo, jo, det slår allt in det", svarade weydenhagaren och rätade på sig. "Hon är också min sondotter ska' jag säga dig."

Detta svar förbryllade till en början korporal Pamp så att han på en ganska lång stund icke kunde säga någonting. Slutligen fann den gamle krigaren sig och utbrast, under det att knektarne nyfiket trängdes omkring de samtalande:

"Det var tusan så bra att jag fick veta att hon är din sondotter. Så mycket säkrare är utsigten för min sonson att få tösen till hustru."

Arnold från Weydenhagen gick ett par steg tillbaka då han utbrast:

"Din sonson! Hvad vill detta säga? Din sonson?"

"Ja, just så, gamle knektgubbe. Tycker du att det är så besynnerligt?"

"Ja, det gör jag visst."

"Af hvilken orsak?"

"När har han blifvit bekant med henne?"

"För ungefär en månad sedan."

Arnold från Weydenhagen gick häftigt några hvarf omkring en af kanonerne. Han var synbarligen ej så litet upprörd öfver den underrättelse han fått. Han ämnade just fortsätta det med korporalen afbrutna samtalet, när denne sistnämnde gick weydenhagaren rakt på lifvet, tog honom utan vidare krus under ena armen och förde honom ett godt stycke afsides.

“Hör på, gamle Arnold“, sade gubben Pamp när de kommit så långt bort, att han kunde vara öfvertygad om att hans ord ej skulle kunna höras af de öfrige knektarne, “det tjenar just inte till någonting, att de der der borta bli underkunnige om våra angelägenheter vidare.“

“Nej, det kan du allt ha rätt i“, svarade Arnold från Weydenhagen, en liten by omkring en half tysk mil söder om staden. “Men, du har talat så besynnerliga ord i natt, att jag knappt kan förstå dig.“

“Var bara lugn, du ska’ snart göra det“, svarade korporalen. “Men först måste jag ställa ett par frågor på dig.“

“Nå, fram med dem då, men gör det för all del fort, ty jag är nyfiken.“

“Nå, hvad tycker du om mig, gamle Arnold?“

Och vid denna fråga sträckte korporal Pamp upp sin högresta gestalt ännu mera.

“Åhjo, bra nog. Visst är du ibland sträng och butter och om inte alltid...“

“Pass du“, afbröt Pamp. “Du vet att general Düker inte är den, som lägger fingrarna emellan. Dessutom ska’ du veta, att stränghet är nödvändig i krig för att uppehålla ordningen. Hur skulle det annars gå med försvaret tror du?“

“Åt fanders naturligtvis“, svarade gamle Arnold, “men nu till din andra fråga.“

“Den lyder så: Hvad tycker du om sonsonen min? Hvad svarar du?“

“Det är svårt att besvara denna fråga“, sade gamle Arnold försigtigt.

“Hvarför det“, inföll korporal Pamp en smula häftigt och ref sig i skägget.

“Helt enkelt därför att jag aldrig sett honom.“

“Har du aldrig sett honom?“

“Nej.“

“Det var besynnerligt. Nå, så ska’ du snart få se honom! Nej, det är sannt, han blef i går afton kommanderad till Kniperthor. Pojken är underofficer ska’ du tro, och...“

“Aha”, afbröt Arnold från Weydenhagen och syntes öfverraskad, “är det på det viset!”

“Jo-o du. Generalen utnämnde honom dertill efter den sista träffningen vid Tribesees. Och du må tro att det är en pojke, som gör skäl för sin grad.”

Gamle Arnold svarade ingenting härtill. I stället började han att liksom en gång förut taga sig en häftig promenad några hvarf omkring ett par lavetter, den ena till hälften sönderbruten. Korporal Pamp lät honom hållas en stund, men då promenaden liksom tystnaden hotade att bli allt för långa, sade han:

“Det var ett evinnerligt funderande! Om jag skulle gå så som du, finge jag aldrig någonting färdigt.”

Vid denna väl behöfliga förebråelse stannade Arnold, satte båda händerne i sidorna och sporde med en viss häftighet:

“Men, hur har han fått se min sondotter? Det lyster mig att veta.”

“Ha, ha, ha”, skrattade korporal Pamp rätt hjertligt. “Du är nu bra lustig, vän Arnold! Weydenhagen ligger ju inte mer än en half mil härifrån. Kan du nu inte begripa, att pojken, som legat här i garnison nära nog ett halft år, och som ofta varit ute på rekognosceringar, ty det vitsordet har han af generalen, att han på dylika färder gör stor nytta, derunder fått se Weydenhagens ros, såsom han kallar din sondotter. Och som Erik, så heter pojken, inte ser illa ut, så fäste sig rosen småningom vid honom. Detta talade han om för mig i förgår. Han sa’ äfven att du fanns här i staden, men hur länge jag än sökte kunde jag inte få tag i dig förr, än just nu och det till på köpet af en ren händelse, såsom du sjelf vet. Der har du nu hela sammanhanget.”

Åter tog sig gubben Arnold en bastant promenad och mumlade derunder långa meningar halfhögt för sig sjelf. Slutligen stannade han framför korporalen, betraktade honom forskande så godt det lät sig göra i mörkret och sade derefter:

“Han har således talat vid Maria?”

“Ja, du må tro att han haft sina roliga äfventyr der borta“, inföll gamle Pamp storskrattande.

“Hur så?”

“Jo, andra gången han kom till Weydenhagen och gick rakt till det hus, der flickan bodde, samt frågade efter henne, blef han helt enkelt körd på porten af en gammal käring, beväpnad med en lång ugnsraka och . . .“

“Det var syster min“, afbröt Arnold häftigt. “Hon har lofvat mig att ha vakt om flickan under det jag ligger här.“

“Jo-o, då har hon allt hållit sitt löfte vackert“, sade gamle Pamp ånyo storskrattande. “Tre dagar der-efter råkades de unga i den lilla skogen söder om byn och der lofvade de hvarandra trohet. Du vet nog att det inte är så lätt att mota . . .“

“Således har din sonson i en handvändning kullslagit alla mina käraste förhoppningar“, afbröt gamle Arnold med en så sorgsen stämma, att korporal Pamp ej kunde underlåta att betrakta honom med djupt deltagande.

“Hur så?” sporde Pamp kort derefter. “Dina käraste förhoppningar?”

“Ja. Du ska' veta att flickan redan är bortlofvad.“

“Det vore väl katten!“ skrek gubben Pamp och hoppade upp högt från marken. “Hvem är hon bortlofvad till?”

“Arrendatorn Wohlfried i Lissau.“

“Aha, är det kanske samme person, som för några dagar sedan var här inne och sålde ärter? Han var hemma i Lissau, om jag ej missminner mig.“

“Ja, just han.“

“Passa då på att du inte ger din vackra son-dotter åt en ovärdig.“

“Hur så?”

“Han såg ut att vara det.“

“Hur kan du påstå något sådant!“ utbrast gamle Arnold med förnärnad stämma.

“Jag såg det genast på hans ansigte.“

“Så du pratar!“

“Ja, visst pratar jag. Har du inte hört att man

nära nog vid första anblicken af en menniska kan se på henne hvad hon går för?”

“Jo, nog har jag hört det, men jag tror inte derpå. Det är bara dumma inbillningar.”

“Såå, tror du det?”

“Jo jo men! Så står det till.”

“Nå, då vill jag berätta för dig hvad genenalen sa' till mig när han köpt ärterna. 'Pamp', sa' han, 'den der karlen är en lufver. Han kunde inte se mig riktigt i synen. Derfor ska' du ha ögonen öppna och inte släppa honom ur sigte'. Jag fullgjorde också befallningen och såg då hur den smilande pomerinkaren smög omkring bland fästningsverken och noga betraktade allt. Passa bara på att du inte får en spion och förrädare i din släkt.”

“Omöjligt. Du har sett galet“, utbrast gamle Arnold och for med båda händerne öfver ansigtet. “*Ja, du har bestämdt sett galet*“, fortfor han med tonvigt på hvarje ord.

“Nej du, den gången såg jag vid Gud inte ens hälften så snedt som den der arrendatorn. Jag följde honom hack i häl genom hela staden. Slutligen upptäckte han att han var bevakad. Du skulle bara ha sett hvilken lömsk blick han gaf mig. Jag blef ordentligt arg och ämnade just skynda fram till honom, men i samma ögonblick kastade han sig på sin vagn, piskade på hästkraken det värsta han kunde och for ut genom Frankenthor så hastigt, att jag inte ens hann varsko posterne der. Den, som har ett rent samvete, han gör ej på det sättet.”

Arnold från Weydenhagen ämnade just svara, när dånet af galopperande hästar mer och mer närmade sig den sist nämnde porten.

Nyfikenheten dref korporal Pamp och gubben Arnold genast dit. De hade nätt och jemt hunnit fram, förrän ett par hårda slag dånade utifrån mot porten och en befallande stämman utropade:

“Släpp oss in!”

II.

Underofficeren Erik Pamp, en ståtlig och vacker yngling om vid pass tjugutvå år, hade kort förut anländt dit från Kniperthor och förde nu befälet under officerens bortvaro.

Han hade knappt förnummit de hårda slagen, förrän han skyndade ut ur det lilla i vallen befintliga vakt-rummet. I brådskan såg han icke, ehuru porthvalfvet var klart upplyst af facklor, den gamle farfadren eller dennes kamrat, och det oakadt han gick så nära dem, att han nästan snuddade vid korporalens venstra arm.

“Ser du, der är han“, hviskade korporalen och stötte Arnold hårdt i sidan.

“Hvilken han?“ sporde den gamle weydenhagaren.

“Min sonson, vet jag.“

“Aha“, tänkte Arnold och följde med blickarne icke utan intresse underofficerens resliga figur. “Honom har jag sett många gånger. Jaså, det är den, som Maria fäst sig vid! Ja, ja, underligt är det inte, ty en ståtligare krigare finnes knappt. Tänk om det skulle vara sannt, hvad Pampen yttrade om Wohlfried. Nå, nå, jag får väl afbida tiden och...“

Eriks starka och välljudande stämma afbröt här gamle Arnolds tankegång.

“Hvilka ären I, och hvad viljen I“, sporde underofficeren, utan att likväl öppna.

Utifrån svarade nu den ryttaren, som förut icke låtit höra sig:

“Släpp oss genast in. Vi äro ilbud, komma från konungen.“

Erik betänkte sig några ögonblick. Derefter sporde han:

“Kunnen I ej vänta tills morgonen?“

“Nej, nej“, ropade nu den, som först talat, med otålig stämma, “vi hafva högst angelägna bref och dessa måste ovilkorligen genast lemnas till general Düker.“

“Måste väl skicka bud till generalen då, eftersom de ä' så envise“, mumlade underofficeren för sig sjelf,

under det han såg sig forskande omkring bland knektarne.

“Ah, se der är ju farfar“, utbrast han efter en stund.
“Ett säkrare bud kan jag aldrig få.“

Korporal Pamp begaf sig genast i väg utan att det gafs honom tillfälle att nu göra sonsonen och gamle Arnold bekante med hvarandra.

Då han framkom till general Dükers hus, hade denne redan gått till sängs och posterne ville ej släppa in den gamle. Af den ordvexling som Pamp för den skull kom i vaknade Düker och befallde att korporalen genast skulle släppas in.

Generalen hade knappt fått veta förhållandet innan han skyndsamt klädde sig mumlande för sig sjelf:

“Skulle det kunna vara han? Ja, otroligt är det sannerligen inte.“

Derefter skyndade han ned för att i egen person underrätta sig om verkliga förhållandet.

Korporal Pamp hade emellertid skyndsamt ilat tillbaka till Frankenthor med Dükers befallning att ofördröjligen släppa in budbärarne från Karl XII. Porten öppnades således och trenne ryttare skyndade in.

Det var med en icke så liten nyfikenhet, som knektarne i porthvalfvet betraktade de två förste. Den siste var en bonde från Tribesees. Han hade visat vägen till Stralsund.

Sedan den längste ryttaren sett sig om några ögonblick, tog han upp en hand full med dukater och gaf dem åt vägvisaren såsom belöning för hans raskhet. Derpå begärde han af Erik en soldat såsom vägvisare till Dükers bostad.

Korporal Pamp steg genast fram i det han sade:

“Jag har nyligen kommit derifrån och kan således föra er den kortaste vägen dit.“

Sedan de okände ryttarne försvunnit, trängdes knektarne omkring vägvisaren från Tribesees för att få kunskap om hvilka de främmande voro, men bonden visste rakt ingenting derom. Att de likväl voro förnäme herrar, det kunde han sluta sig till af gåfvans storlek.

Under det alla pratade om hvarandra, kom gamle

Pamp med andan i halsen tillbaka. Han hade på återvägen sprungit så att svetten rann utför hans kinder.

Sedan han hvilat sig några ögonblick, sade han:
 "Nu ska' ni få höra en stor och glad nyhet!"

Vägvisaren från Tribesees var nu glömd och alla trängde sig i en klunga omkring korporal Pamp.

Sedan denne hostat och harklat några ögonblick, sade han:

"När vi hunno fram till generalens hus mötte vi honom i porten. Generalen började att fråga efter åtskilligt om konungen, men afbröts genast vid det att den längste ryttaren hviskade några ord i hans öra. Nu skulle ni ha sett hur förändrad krutgubben blef. Han... ja, ja, nu säger jag inte mera än att den längste ryttaren är... kungen sjelf."

Om en bomb slagit ned i porthvalfvet skulle öfverraskningen icke blifvit hälften så stor som nu.

"Kungen! Karl XII! Kungen är här", ljöd det i korus och allas blickar klarnade, ty hjeltekonungens närvaro hade med ens tändt hoppet om seger i allas bröst.

"Men, har du ej misstagit dig, eller hört galet, farfar?" sporde Erik. "Det kan ju..."

"Nej, nej", afbröt korporal Pamp, "och detta så mycket mindre som kungen, innan han följde generalen, lemnade mig sin kappa och sade:

"Se här! Tag den der till ett minne af mig."

Och vid dessa ord framräckte korporalen Karl XII:s slitna kappa. Nu blef trängseln omkring berättaren ännu större, ty alla skulle nödvändigt se och vidröra det plagg, som burits af det "nordiska lejonet".

Då vägvisaren från Tribesees, beläget omkring sex mil söder om Stralsund, lemnade staden, såg han sig upprepade gånger tillbaka. När husen och tornen försvunno ur hans åsyn, mumlade han för sig sjelf:

"Jaså, det var kung Karl som jag visade vägen. Nå, Gud vare lof för att han kom hem igen. Nu ska' väl fienden åter få lång näsa."

Men under den natten genljödo Stralsunds gator af fröjderop, ty kung Karls ankomst betydde enligt allas förmodan detsamma som en god undsättningshär.

Vägen mellan Pitest och Stralsund är nära tre hundra mil lång, och denna ansenliga sträcka hade Karl XII tillryggalagt på omkring sexton dygn.

Då han kom fram till Stralsund hade han endast en följeslagare med sig, nemligen öfverste Düring. Han var den ende, som af Karls följeslagare från Turkiet haft nog krafter att uthärda den ansträngande, äfventyrliga och snabba ridten.

II. Försvaret. Afresan.

I.

Den lilla treffiga byn Weydenhagen bestod vid tiden för denna skildring endast af fyra mindre gårdar. Den sydligaste och på samma gång minsta egdes af Arnold, som en lång tid bott der tillsammans med sin syster och sin vackra sondotter.

Det lilla i ljusröd färg målade boningshuset låg täckt inbäddadt i lummiga träd, som nästan helt och hållet skymde utsigten till de andra husen i byn.

Här var Arnold född; så äfven hans enda barn, en förhoppningsfull son. Denne hade tidigt gift sig men endast efter ett och ett halft års äktenskap förlorat sin unga hustru när hon gaf lifvet åt sin dotter.

Sorgen öfver hustruns död gjorde att mannen gick i fält. Han utmärkte sig vid flere tillfällen, men slutade sin korta bana vid Gadebusch den 20 december 1712.

Nu var det nära att gubben Arnold följt sonen i grafven. Flere månader sväfvade han mellan lif och död, men slutligen segrade hans starka natur. Han steg upp från sjukbädden, men betydligt förändrad. Och som hans syster just i detsamma blef enka, erbjöd han henne en fristad i sitt hus, enkannerligen för Marias skull. Systemen antog anbudet och efter någon tid började friden

och förnöjsamheten att ånyo göra sitt inträde hos den hårdt pröfvade familjen.

Men detta lyckliga tillstånd varade ej länge. Krigets facklor voro ännu ej släckta; tvertom blossade de på nytt upp igen och nu häftigare än tillförne.

Weydenhagarne voro kände för att vara ett raskt och duktigt folk. När därför general Düker blef kommandant i Stralsund och uppmanade traktens befolkning att infinna sig till Stralsunds försvar lemnade alla, som kunde bära vapen, den lilla byn. Endast qvinnorna och barnen förblefvo hemma. Äfven andra kringliggande byars befolkning skyndade på få undantag när att hör samma kallelsen.

Af det föregående veta vi att Arnold lofvat bort sondottren till arrendatorn Wohlfried från Lissau. Detta hade likväl skett utan den unga flickans vetskap. När hon slutligen fick kännedom derom bad och besvor hon farfadren att han skulle taga sitt ord tillbaka, men fåfängt. Gubben Arnold hade ett stort hufvudfel, och det var att han var gruffligt envis. Inga öfvertalningar, de måtte vara hur grundade som helst, kunde förmå honom att afstå från sina en gång fattade föresatser. Fortsatte man med att länge öfvertala honom, blef han allvarsam och ond och kunde då till och med gå handgripligen till väga.

Wohlfried egde en för sitt stånd ganska stor förmögenhet, och det var denna omständighet, som i hög grad bidrog till att fasthålla Arnold i sitt beslut. Ej heller var arrendatorn den, som lätt släppte ur händerne hvad han en gång föresatt sig.

Maria var också traktens vackraste flicka. Hon hade haft icke så få friare både från Stralsund och den kringliggande nejden. Alla dessa tillbud hade hon likväl afvisat med bestämdhet. Nu hittade Wohlfried på det knepet att icke direkt vända sig till den unga flickan utan att gå medelvägen. Denna lyckades bättre och arrendatorn tyckte, att han kunde vara så mycket säkrare på sin sak, som han också egde Arnolds syster på sin sida.

Af det föregående veta vi också att Maria gjort be-

kantskap med den unge svenske underofficeren Erik, gamle Pamps sonson. Längre dröjde det icke heller förrän de båda unga kommo till den slutsatsen att de älskade hvarandra. Det var en herrlig augustiafton som de yppade detta för hvarandra. De kommo också då öfverens om att hålla denna kärlek hemlig till dess kriget slutade eller någon annan omständighet gjorde det nödvändigt att yppa den.

Så snart gamle Arnold fått underrättelse af korporal Pamp hur det stod till med sondottrens hjerta, ansatte han genast Erik. Denne tillstod också sanna förhållandet och sade rent ut, att Maria aldrig skulle kunna förmås att taga någon annan än honom till man.

Det var dagen efter Karl XII:s ankomst till Stralsund som deras samtal egde rum. Till en början brusade Arnold upp, men då Erik förespeglade honom att han kanske snart skulle vinna befordran, lugnade sig gubben en smula.

“Nå, då ska' jag väl tåla mig till dess“, sade han buttert och lemnade Erik med sina motstridiga tankar.

Gubben Arnold undvek efter den dagen synbarligen med afsigt att träffa såväl korporal Pamp som dennes sonson. Icke heller syntes han mera bland knektarne, hvilka om aftnarne efter slutad tjenstgöring samlades på vissa bestämda ställen för att prata och glamma. I stället begaf han sig hem till systemen och sondottren, hvilka slutligen tvingats att lemna Weydenhagen.

Orsaken till deras afflyttning från hemmet var följande:

Det var en dag i juni månad år 1715. Vädret, som ända från månadens början varit regnduskigt och otrefligt, hade blifvit något bättre.

Puttrande för sig sjelf gick gamla Martha, så hette Arnolds syster, fram och åter i den lilla trädgårdstappan, i hvars jord hon påtade under det hon ibland mumlade än långa och än korta meningar för sig sjelf.

“Jag begriper inte hvad flickan gör, som är så länge borta“, utbrast hon slutligen med starkare röst och kastade spaden i vredesmod ett långt stycke ifrån sig. Ej heller har hon varit sig lik den här sista tiden. Hon,

som förut varit glad som en lärka, hänger nu hufvudet som en våt höna och om man talar till henne, får man vänta långa stunder på svar, eller också får man inte alls något sådant. Om jag bara visste . . .“

“Hon är väl kär kan jag tro“, utbrast i detsamma en grof karlstämman bakom haggtornshäcken. Martha vände sig i detsamma om och uppgaf ett rop af förskräckelse.

“Åh, var inte rädd för mig“, utbrast Wohlfried, ty det var han, som smugit sig bakom häcken och osedd af den gamla qvinnan hört hennes monolog. Maria är i Lüttershagen och har sammankomst med sin älskare. Ha, ha, ha!“

Under det arrendatorn uttalade dessa ord hade han trängt sig igenom häcken, och då han uppgaf sitt hänskratt stod han öga mot öga med den gamla qvinnan.

Martha, som ingenting visste om Marias kärlek, ty Arnold hade aktat sig för att nämna något till henne derom, såg på arrendatorn som på en förryckt. Till slut drog hon sig ett par steg tillbaka och utropade:

“Är ni tokig, Wohlfried, eller är ni sjuk?“

“Intetdera. Men jag önskar att jag vore bådadera“, svarade arrendatorn.

“Men, hvad var det för ord ni uttaladen nyligen? Nog hörde jag dem, men . . . men . . .“

“Ni vill kanske för bättre minnes skull höra dem en gång till“, inföll Wohlfried. “Nåväl, om jag kan göra er en tjänst, så vill jag det gerna.“

Och utan att bekymra sig om de afvärjande rörelser, som Martha gjorde med båda händerne, icke allenast upprepade Wohlfried hvad han förut sagt, utan tillade äfven:

“Jag såg henne nyligen i Lüttershagen. Hon var då i sällskap med en svensk knekt och hon tycktes alls inte ha något deremot. Tvertom tyckte jag.“

“Det är omöjligt“, utbrast gamla Martha. “Ni måtte bestämdt ha sett fel.“

“Åh nej. Det finnes i hela Pommern knappt någon, som har så goda ögon som jag. Dessutom måtte jag väl känna igen Maria, eftersom jag länge hyst den förhoppningen, att hon skulle bli min hustru.“

“Och det ska' hon äfven bli“, utbrast gamla Martha med tonvigt på hvarje ord.

“Hå, hå, den saken tål allt att tänka på efter hvad jag hörde inne i sta'n i förgår afton“, svarade arrendatorn, under det en tung suck arbetade sig fram ur hans bröst.

“Hvad då? Hvad hörde ni då?“ sporde Martha nyfiket. “Berätta det!“

“Jo, jag hörde så mycket som att fader Arnold inte skulle ha någonting emot att bli mig qvitt.“

Då arrendatorn uttalade dessa ord darrade hans stämma af länge undertryckt vrede.

“Herre du min skapare“, utbrast gamla Martha och slog tillsammans händerne, “är detta möjligt?“

“Jo jo men, så står det till nu för tiden. Jag är allt snart öfverflödig här. Men för att tala om något annat, så har ni väl hört att danskar, preussare och sachsare förenat sig och tåga emot staden för att belägra den.“

“Nej, det har jag inte hört.“

“Jo, det är dagsens sanning.“

När arrendatorn uttalade dessa sista ord, glimmade en så olycksbådande eld i hans ögon, att Martha utan tvifvel skulle kommit på högst besynnerliga tankar om hon sett den.

Hade hon också varit mera uppmärksam, skulle hon kanske äfven fått höra en och annan förbannelse bana sig väg öfver Wohlfrieds darrande läppar.

“Jaså, fienden kommer till våra trakter igen“, utbrast gamla Martha ångestfullt. “Då kommer han väl också hit.“

“Naturligtvis“, inföll arrendatorn. “De ska' nog försöka att innesluta staden och då...“

Wohlfried hann icke sluta sin mening förrän Martha utropade i det hennes ögon fästes på vägen till Lüttershagen:

“Är det inte Maria, som kommer der borta?“

Arrendatorn såg en stund åt samma håll och utbrast derefter:

“Jo det är hon. Jag vill gå för att möta henne.“

“Nej, blif qvar“, bad gamla Martha, under det hennes hvassa ögon sköto blixtar. “Jag ska' nog mottaga den slynan så, att hon aldrig ska' glömma det.“

Maria var snart framme vid trädgårdstjappan. På uppmaning af Martha hade arrendatorn gömt sig bakom ett par bärbuskar.

“Jaså, du är ändteligen hemma nu“, utbrast gamla Martha och betraktade spefullt den unga flickan. “Du har väl haft mycket roligt i Lüttershagen?“

Maria rodnade som en pion då hon med knappt hörbar stämma svarade:

“Hur vet faster att jag varit i Lüttershagen?“

“Åh, jag vet allting, jag. Nå, var der mycket roligt?“

“Åhja, så der“, svarade Maria undvikande och gjorde mine af att lemna platsen.

Detta ingick likväl ej i gamla Marthas planer.

“Var så god och stanna!“ utbrast hon därför och grep den unga flickan temligen omildt i armen. “Jag har någonting angeläget att tala med dig om.“

“Hvad kan det vara?“ sporde den unga flickan oroligt. “Är faster sjuk?“

“Ja, jag kunde nog blifva det af bara förargelse öfver att veta hur du fört mig, som alltid velat ditt väl, bakom ljuset.“

Den unga flickan begrep genast hvad det var fråga om. Hon lyckades också att snart sansa sig så pass mycket, att hon temligen otvunget kunde säga:

“Nu talar faster i gåtor. Förklara sig tydligare! Jag önskar ingenting högre.“

“Jaså, du önskar ingenting högre“, inföll gamla Martha och såg ej så litet snopen ut vid åsynen af det lugn, som den unga flickan var i besittning af. “Nåväl, hvem träffade du i Lüttershagen?“

“Den jag håller kär“, svarade Maria under det hennes vackra ögon glänste af hänförelse.

Så mycken uppriktighet hade gamla Martha aldrig ens tänkt på att Maria skulle ega. Hennes öppna be-kännelse slog för den skull den gamla qvinnan med häpnad.

Hon var icke heller ensam om denna känsla. Äfven bakom bärbuskarne fanns en, som ryggade tillbaka vid den unga flickans öppna bekännelse. Det var arrendatorn från Lissau. Vid den rörelse han gjorde, kom den ena busken i stark rörelse.

Maria såg detta och utropade skälmaktigt under det hon sprang fram och tittade öfver buskarne:

“Men faster, det är ju rent af oförsvarligt att låta katten gå här och både äta upp bären och trampa ned blomsterlanden. Tänk om... men se, det är ju mästern Wohlfried! God dag, god dag! För all del kom fram och stå ej der och lek blindbock. Platsen är ju dessutom så obehärlig och så kan ni sticka er på buskarnes törnen och...”

Resten af meningen upplöste sig i ett klingande skratt, som naturligtvis ej så litet bidrog till att öka den förlägenhet, som arrendatorn kände då han upptäcktes af Maria.

Sedan han väl krupit fram ur buskarne, mot hvilkas törnen han enligt den unga flickans förmodan också verkligen sönderrifvit sina händer, kom gamla Martha ändteligen till besinning igen.

“Jaså“, sade hon, under det ett försmädligt leende spelade kring hennes läppar. “Du har varit hos den du håller kär. Undrar hvem det kan vara.”

“En svensk underofficer vid namn Erik Pamp. Han blir nog snart officer“, fortfor den unga flickan, utan att låtsas märka de ilskna blickar som arrendatorn gaf henne.

Det mod och den öppenhjertighet hon nu lade i dagen voro en frukt deraf att Erik berättat om sina samtal med farfadren, samt att denne icke tycktes vara obenägen att bifalla deras förening.

“Ser man bara på“, utbrast gamla Martha hånande. “En officer! jo, det låter, det!”

“Ja, om han någonsin blir det“, inföll Wohlfried också gäckande.

“Åh, han har godt hopp.”

“Har han sagt det sjelf?”

“Både han och andra.”

“Så-å“, mumlade gamla Martha och gjorde en tvär knyck på nacken, “då får man väl ej den äran att umgås med officerstrun och...”

Den djupt förebrående blick, som Maria gaf sin farfars gamla syster, kom denna att tvärt afbryta sin mening. Hon syntes till och med djupt förlägen öfver sin elakhet, därför borgade den starka rodnad, som hastigt uppsprang på hennes kinder.

Denna omständighet begagnade sig arrendatorn af och gick fram till Maria.

“Men, hvarför har du ständigt varit och är ännu så hård emot mig?” sporde han och gjorde en rörelse för att fatta den unga flickans hand.

“Det har jag sagt dig inte *en* utan många gånger förut“, ljöd Marias tvära svar.

“Men när gubben Arnold vill att du...”

“Tala ej vidare derom“, afbröt den unga flickan med en viss häftighet. “Du har hört mitt beslut.”

Då Wohlfried såg att han endast skulle komma att tala för döfva öron, aflägsnade han sig. Men innan han gjorde detta hviskade han till Maria:

“Du kan vara säker på att jag ej glömt detta. Frukta min hämnd.”

Maria svarade ingenting. Men den blick hon gaf mästern Wohlfried sade mer än tillräckligt hur mycket hon afskydde honom.

Tre dagar efter detta samtal kom Erik Pamp vid middagstiden med en femtio man stark ryttartrupp till Weydenhagen. Han red utan krus fram till Arnolds gård och befallde de båda fruntimren att genast följa sig.

Gamla Martha tyckte visserligen att detta var besynnerligt och ännu mera förvånades hon då Maria sprang rakt i den unge befälhafvarens famn och utropade:

“Gud vare lof att du kom! Jag följer dig om det också vore till världens ände!”

Efter mycket krus och många afböjanden måste slutligen gamla Martha följa med. Det var också hög tid att afresan kom till stånd, ty knappt mer än ett par timmar derefter intogade de sachsiske förtrupperne

i byn och brände hvart enda hus, och dagen hade icke ens hunnit gå till ända när de öfrige allierade, preussare och danskar, utbredde sig i en halfcirkel omkring staden, endast lemnande sjösidan klar. Der i Jelleviken låg nemligen en afdelning af den svenska flottan och möjliggjorde tillförseln till staden från den midt emot liggande ön Rügen, som ännu innehades af svenskarne.

Knappt hade Erik Pamp med sin styrka och de båda fruntimren lemnat Weydenhagen, då ett karlhufvud stack upp bakom häcken kring Arnolds trädgårdstappa. Det var arrendatorn i Lissau, som på detta sätt spionerade på sin rival.

När han såg att ryttarne voro nog långt borta för att ej kunna se honom, reste han sig upp till hela sin längd, höjde de våldsamt hopknutne händerne mot himmelen och utbrast:

“Ja, följ du honom nu! Länge ska’ du ej göra det, derpå svär jag!”

Med dessa ord skyndade han undan mot Lissau. Ditkommen stötte han genast på en afdelning preussare, hvilka genast togo honom till fånga.

Det hus, dit Erik Pamp fört Maria och gamla Martha, var beläget vid en krokig och smal bakgata i närheten af Kniperthor. Gatans namn var Paninerstrasse.

II.

Då Karl XII kom upp i general Dükers hus var hans första fråga denna:

“Hur står det till här i landet?”

“Illa, ers majestät”, svarade generalen på sitt rättframma sätt. “Folket är nästan utarmadt och längtar efter fred.”

Kung Karl vände sig för några ögonblick åt sidan, men icke den ringaste skymt af missnöje öfver Dükers rättframma svar syntes i hans anlete. Sedan han funderat en stund sporde han ytterligare:

“Hvad hörs det om fiendernes rörelser?”

“Motsägande underrättelser ingå dagligen. Man kan ej bli klok på hvad de förehafva.”

Konungen svarade ingenting utan begärde endast att få hvila. Och han kunde sannerligen behöfva hvilan, ty under den sednare tiden af resan hade han knappt unnat sig någon sådan.

Då stöflarne, som på de sista åtta dagarne icke varit af fötterne, skulle afdragas, var detta helt enkelt en omöjlighet därför att benen voro uppsvullna och fötterne betäckte med skafsår. Stöflarne måste för den skull skäras sönder.

Den första dagen efter ankomsten till Stralsund var kung Karl icke utom dörren. Han måste naturligtvis först och främst hemta krafter och under tiden låta åt sig förfärdiga en drägt, i hvilken han skulle kunna visa sig ute bland sitt folk.

Men, när detta var gjordt, var kung Karl samme hurtige man som förut. Den inemot tre hundra mil långa resan tycktes icke bekomma honom det ringaste. Dag och natt, i ur och skur vistades han på vallarne och nere i staden bland soldaterne och befolkningen, samtalande och uppmuntrande, delande med sine krigare alla slags umbäranden.

Och det var naturligt att desse krigare skulle få icke allenast ett större förtroende till sin konung, utan äfven håg och lust till att i allt göra honom till viljes.

Så gick vintern 1714, under hvars löpp Stralsunds fästningsverk så mycket som möjligt var sattes i bättre skick.

Och 1715 kom och med detta år den verkliga öfverhängande faran. Såsom förut är nämndt inbröto då i juni månad tre förenade fiendtliga härar och började Stralsunds belägring. Och det var härunder som både konungen och hans fåtaliga här visade prof på ett hjältemod, en försakelse och en uthållighet, som var minst sagdt beundransvärd.

Denna korta tidpunkt utgör en af de få glansperioderne i sista skedet af Sveriges kamp mot sine öfverlägsne fiender.

November månad, år 1715, var så kall, att Jelle-

viken, som åtskiljer fastlandet från ön Rügen, belagts med en svag isskorpa. Det var icke alla år som detta inträffat, men nu var förhållandet sådant.

Karl XII bebodde ännu general Dükers hus. Sällan var han hemma. Dels vistades han hos sina på fästningsverken arbetande soldater, delvis gjorde han sina små, nästan alltid gagnlösa utfall och ridter än åt skansen söder om staden, än ut till den i Jellleviken belägna Dänholmen, der också en skans var anlagd. Sällan eller aldrig har någon människa utvecklat en så stor rörlighet och energi som Karl XII under denna tid.

En bister morgon, då regn och snöglopp gjorde det högst obehagligt att vistas ute, gick kung Karl häftigt upprörd i den lilla enkelt möblerade kammare, der han vanligtvis sof de få nätter, som han vistades hemma i sin bostad.

De stora mörkblå ögonen kastade esomoftast skarpa blixtar, isynnerhet då han riktade dem öfver till Rügen, der husen i Alte Fehr endast med möda kunde synas för det ihärdiga snögloppet och den tjocka disiga luft, som i följd deraf försvårade utsigten.

Hvar funnos nu de lysande förhoppningar, som Karl XII ställt på besittningen af Stralsund? Ingen enda hade realiserats. Den million kopparrunstycken (mynttecken), som han gifvit befällning om att prägla, och som af folket kallades Görtz' koppargudar, hade öfverallt mottagits med ovilja af alla. Detta nödmynt egde ej heller det ringaste värde och sågs för den skull med allt mera stigande ovilja.

Underrättelsen härom hade meddelats kung Karl aftonen förut genom bref från rådet i Stockholm och konungen hade icke ännu kunnat smälta harmen häröfver.

Medan han sålunda i uppretad sinnesstämning gick fram och tillbaka, inträdde en adjutant och anmälde att generalmajor Daldorff önskade tala med honom i ett viktigt ärende.

Hur upptagen Karl XII än var med sitt arbete eller sina enskilda tankar, nekade han aldrig att mottaga denne sin trogne krigare. Under de vexlande striderna i Polen, under det besvärliga tåget genom Ukrän

och genom Turkiet hade Daldorff icke en enda dag vikit från konungens sida. Han var en vän, pröfvad som få och trogen som ingen.

“Välkommen, Daldorff”, helsade kung Karl. “Ni kommer väl nu från Rügen?”

“Ja, ers majestät.”

“Nå, hur stå sakerna der?”

“Temligen bra.”

“Hvad menar ni med det? Hvad är det som fattas trupperne vid Putbus?”

“Ingenting annat än ers majestäts personliga närvaro”, svarade Daldorff.

“På den ska’ de ej behöfva vänta länge”, svarade kung Karl; “jag vill genast i dag begifva mig dit. Är det någonting annat?”

“Ja.”

“Fort fram med det. Ni vet att hvarje timme är dyrbar.”

“Fienden förbereder antagligen en landstigning på Rügen.”

Karl XII spratt till, gick några slag öfver golfvet och stannade derpå framför Daldorff.

“Är ni säker derpå?” sporde han, skarpt fixerande vapenbrodren.

“Jag tror det.”

“Jaså, ni endast tror det. Ni har ju kunnat missa er.”

“Ej nu, ers majestät. Stora truppmassor hopas vid Kotenhagen och i skogen der bakom.”

“Hur vet ni det.”

“En underofficer vid namn Erik Pamp, en djert och duktig pojke, har i går afton undersökt fiendens ställning och funnit den så, som jag uppgifvit.”

Kung Karl funderade en stund. Derpå sade han under det ett leende af sjelfförtröstan spelade kring hans läppar:

“Låt den komma. Jag är beredd att mottaga hvarje anfall.”

“Godt och väl det, ers majestät”, svarade Daldorff, “men tillåt mig att gifva ett godt råd.”

“Ni vet, att jag ej illa upptager edra råd“, svarade konungen vänligt.

“Låt då besätta Stressow med en större styrka än som nu finnes der.“

“Hur stor är den nu?“

“Endast trettio dragoner.“

Kung Karl funderade en stund, derpå sade han med den honom egna sorglösheten:

“Der behöfves ej en större styrka. Om fienden gör en landstigning på Rügen, så skall han göra den der som han vet att vi finnas.“

“Men, om ej så skulle ske, om . . .“

“Nåväl, då skynda vi till Stressow och jaga honom derifrån, det är alltsammans.“

Det låg på samma gång så mycken naivitet, öfvermod och lättsinne i dessa konungens ord, att den erfarne Daldorff, som ändock kände sin konungslige vän i grund och botten, icke kunde afhålla sig från att utropa:

“Men om ers majestät härigenom blottställer staden, hären och sig sjelf för . . .“

“Ej ett ord mera derom“, afbröt kung Karl. “Redan i dag begifva vi oss till Putbus.“

Ett par timmar efter ofvan nämnde samtal begaf sig kung Karl i sällskap med Daldorff och generalen U. C. von Bassewitz, öfver till Rügen och styrde genast kosan till den straxt söder om Putbus, beläget på södra stranden af ön vid hatsviken Neue Tief eller Rügensiche Bodden, som skiljer Rügen från fastlandet, stående svenska styrkan.

I förbifarten gjorde kung Karl ett besök hos de trettio dragonerne i byn Stressow.

“Haf ett vaksamt öga på hvarje rörelse“, uppmanade kungen dragonernes befälhafvare. “Kom ihåg att du får stupa, men ej fly.“

“Det är en vanlig regel hos ers majestäts folk“, svarade befälhafvaren, underofficeren Erik Pamp. “Men . . . men . . .“

“Hvad nu? Säg ut hvad du har på hjertat“, befallde kung Karl med en viss otålighet.

“Jag vet ej om jag vågar utan att falla ers majestät besvärlig.“

Karl XII hade redan ett vresigt svar på tungan, men innan han afgaf detsamma kom han att se underofficeren i ögonen. Den ängslan och oro, som tydligt afspeglade sig der, gjorde att vresigheten genast försvann.

“Tala ut hvad du har på hjertat“, sade han för den skull, “men gör det fort, ty du vet att min tid är dyrbar.“

“Om jag stupar är min trolofvade...“

“Jaså, det är frågan om kvinnor“, afbröt kung Karl kärft. “Vänd dig då till generalmajor Daldorff.“ Med dessa ord gaf han hästen sporrarne och red bort.

Med synbart deltagande vände sig derefter Daldorff till Erik Pamp och uppmanade honom att så omständligt som möjligt redogöra för sitt förhållande. Erik gjorde så och när han slutat sade Daldorff:

“Var lugn, min unge vän, stupar du skall jag nog draga försorg om dem.“

“Nå“, sporde gubben Pamp och gamle Arnold, hvilka befunno sig vid truppen, när Erik kom tillbaka igen, “hur aflopp det?“

Den unge befälhafvaran omtalade sina samtal både med konungen och med Daldorff.

“Kunde tro det“, menade gubben Pamp. “Kung Karl har ännu aldrig rymt fältet för någon annan menschlig varelse än för en kvinna.“

III.

Byn Kotenhagen ligger något mer än en half mil nordost från Stralsund. Vid tiden för denna skildring var den nära nog en half gång till så stor som Weydenhagen.

Vid först nämnde by hade de allierade sammandragit omkring tio tusen man för att gå öfver till Rügen och fördrifva den ej mer än till tre tusen man uppgående svenska styrkan.

Dessa anstalter fogades ungefär samtidigt med att Karl XII skyndade från Stralsund till Putbus.

Det nordligaste huset i byn, en liten koja med delvis sönderbrutet tak, var bevakadt af två preussiske soldater.

“Undrar hvad det är för en fogel, som öfversten har der inne“, utbrast den ene knekten och försökte att kika igenom en smal spricka på den skäligen bristfälliga dörren.

“Angår oss inte“, svarade kamraten. “Vi ha sträng befallning att vakta honom säkert, så framt vi önska att våra hufvud må sitta fast på axlarne.“

“Sannt, kamrat, men ser du, jag är allt en smula nyfiken och skulle...“

“Har nog sett det mer än en gång förut“, afbröt den andre buttert. “Du har ju namn om dig att vara den nyfignaste karl i hela...“

“Tyst, tyst“, afbröt i sin ordning den, som först talat, “jag tror att han rör sig der inne.“

“Är nog inte för tidigt sedan han sofvit i nära ett helt dygn“, sade den andre. “Vi få väl snart föra honom till öfversten igen.“

“Godt. Inte mig emot. Vi kunna åtminstone då få några minuters hvila. Det är besynnerligt“, fortfor talaren och närmade sig kamraten på det att hans ord ej skulle kunna höras in till fången, “ända från första ögonblicket har jag aldrig kunnat med den der svensken.“

“Men, han är ju från Pommern och ej från Sverige, ska' jag säga dig.“

“Gör precis detsamma. Så länge det här landet lyder under svenska kronan, är han svensk, du må säga hvad du vill.“

“Nå, behåll din mening, men säg mig hvarför du ej kunnat med honom?“

“Han ser ut som en spion.“

“Ja, det har du nog rätt i. Passa på att han också inte är en sådan.“

“Öfversten hyser väl den misstanken eftersom han låtit inspärta honom så här.“

De båda knektarnes samtal afbröts här genom ankomsten af en officer. Det var öfverstens adjutant. Se-

dan han gått ett par hvarf omkring stugan vände han sig till vaktarne med denna fråga:

“Har något af vigt passerat här sedan sist?”

Svaret blef nekande.

Officeren närmade sig dörren, men hejdades ögonblickligen af den äldste knekten, som motade honom med fälld bajonett.

“Hvad nu“, utbrast adjutanten och påtog sig en förnärmad uppsyn, “har jag inte rättighet att inträda till fången?”

“Nej, herr kapten“, svarade knekten med bestämdhet, “inte förr, än ni visar skriftligt från öfversten. Denne har så befallt.”

“Men, jag är ju hans adjutant.”

“Hjelper inte“, svarade knekten och grep fastare tag om geväret.

“Du är en duktig pojke“, sade han och klappade soldaten på axeln. “Se här öfverstens skriftliga befallning att föra fången till honom. Jag ville blott pröfva dig och du har befunnits vara en god soldat, på hvilken man kan lita med fullkomlig trygghet.”

Sedan knekten genomögnat papperet och funnit det vara en ordres från öfversten, lemnade han rum åt adjutanten, som skyndsamt inträdde i den lilla stugan.

Der inne låg på en torftig halmbädd fången, som icke var någon annan än arrendator Wohlfried från Lissau.

Den långa fångenskapen tillika med otjenlig föda hade förändrat honom till den grad, att hans närmaste vänner knappt skulle kunna känna igen honom. Ansigtet var till ytterlig grad afmagradt och ögonen lågo djupt in i hufvudet, samt gäfvö honom ett hemskt, nästan spöklikt utseende.

Den framfusighet, som förut varit ett kännetecknande drag hos honom, var nu alldeles borta. Må hända att det också var harmen öfver att veta sig undanpetad af en gynnad rival, som betagit honom modet.

Nästan aldrig kunde han sofva. Detta hade likväl förunnats honom de sista timmarne, såsom vi ofvan inhemtat af de båda knektarnes samtal.

I Wohlfrieds djupt liggande ögon glödde en vild, hatfull och fantastisk eld, och kanske att det var denna, som förtärt honom så, att han mera såg ut som ett skelett än som en menniska med kött och blod.

Då arrendatorn ändteligen vaknade upp från den långa af ansträngande marscher och själsoro förorsakade sömnen, sträckte han ut sig på halmbädden, gäspade några gånger, mumlade några otydliga meningar för sig sjelf och sprang derpå upp, spänstig som en fjeder.

“Ännu fången“, utbrast han derpå och rusade fram till det lilla fönstret, hvarigenom han kunde se de båda posterne, “och jag, som nyligen drömde om att jag var fri, att den svenske underofficeren stupat och att jag med Maria i min famn ilade bort till andra länder! Ha“, utbrast han och slog händerne för ansigtet. “Kanske att min dröm snart kommer att bli verklighet. O, jag skulle ingenting högre önska! Fri“, upprepade han derefter under det hans anlete fick en djupt bekymrad prägel, “nej, det ser verkligen inte ut som om jag skulle bli fri. De der knektarne synas mig omöjliga att muta och äfven om det lyckades mig att fly härifrån, skulle jag ej komma långt, då fienden svärmar omkring öfverallt. Jag skulle vilja ega...”

Wohlfrieds monolog afbröts i detsamma derigenom att adjutanten inträdde.

“Jaså, du är vaken“, utbrast denne förvånad. “Man har sagt att du sofvit ovanligt länge.“

“Ja, tröttheten har gjort att jag sofvit längre än vanligt“, svarade arrendatorn till utseendet likgiltig.

Sedan adjutanten några ögonblick tagit rummet i skärskådande, sade han:

“Vill du återfå friheten?“

Wohlfried hoppade till.

“Ja, visst vill jag det!“ utbrast han med en stämma, som tydligt röjde att det låg ett fullkomligt allvar i hans utrop.

“Nåväl! Det beror endast och allenast på dig sjelf, om du skall återfå friheten.”

“På mig sjelf. Är det ej endast ett elakt skämt af er, herr officer?”

“Nej! Följ mig genast till öfversten!”

Några minuter derefter voro adjutanten och arrendatorn på väg till det hus, der öfverste Schwiebel tagit sin bostad. Denna låg ungefär midt i byn Kotenhagen.

Öfverste Schwiebel var icke denna dag vid särdeles godt humör och orsaken härtill kunna vi leta ut ur den monolog, som han höll för sig sjelf kort förr, än Wohlfried anlände.

Den nästan klotrunde öfversten gick så fort hans korta ben det tilläto, hastigt fram och åter i den temligen stora stugan.

“Hvad ska' jag taga mig till i denna fördömda belägenhet“, utbrast han och riktade ögonen mot taket, liksom ville han derifrån hemta de ingifvelser han behöfde. “Öfverbefälhafvaren har befallt mig att skaffa en lots, som är säker, och... fördömdt! I två dygn har jag förgäfves sökt att erhålla en sådan. Den svenske kungens påbud om tio års skattefrihet och lifegenskapens upphörande för de bönder, som sluta sig till hans skaror, har gjort så mycket, att jag inte kunnat få tag i någon enda lämplig till lots. Alla ha begifvit sig antingen till staden eller till Rügen. Och öfver mig sväfvar öfverbefälhafvarens uttryckliga befallning. I morgon måste det ske. Vi ha ju den fjerde november då? ja visst! Men, kanske lyckan är med mig så att arrendatorn från Lissau, min fånge, känner till farvattnet. Jag önskar att...”

Tunga steg utanför dörren och slamret af postens gevär då han skyldrade gjorde, att öfverstens monolog och häftiga promenad här blefvo afbrutne.

I nästa minut stod arrendator Wohlfried från Lissau inför öfverste Schwiebel. Denne gaf adjutanten genast ett tecken att draga sig tillbaka.

Öfverste Schwiebel var, trots sin obetydliga kropp, en barsk herre, som ganska sällan hade ett vänligt ord åt sina underlydande, synnerligast bland gemenskapen.

I följd deraf var han också nästan hatad och de officerare, som kunde undandraga sig tjenstgöring under honom, skattade sig lycklige.

Vid detta tillfälle insåg likväl öfversten att det klokaste han kunde göra var att taga skeden i vackra handen. Han sade för den skull med så inställsam röst han kunde antaga:

“Du är ju arrendator Wohlfried från byn Lissau här i trakten?”

“Ja, herr öfverste.”

“Under hvilka omständigheter blef du tillfångatagen?”

“Då jag i fredlig afsigt kom ifrån byn Weydenhagen, der jag varit i och för giftermålsangelägenheter, och skulle återvända hem för att sköta mina husliga sysslor. Edert folk trodde att jag var en spion och för den skull...”

“Nå nå, vi ha nu kommit till den slutsatsen, att vi misstagit oss”, afbröt öfversten ännu mera vänligt. “Men du förstår nog, att man i krig måste vara försigtig.”

“Men, den behandling, som jag under tiden rönt”, vågade arrendatorn invända, “den har varit allt annat än god.”

Öfverste Schwiebels ansigte mulnade för några sekunder. Det syntes tydligt att en storm, framtvingad af fångens djerfhet, var lös i hans sinne. Det lyckades honom ändock att snart lägga band på sig. Derefter sade han med sitt fordna lugn:

“Låt oss glömma det framfarna. Du ska' få ersättning till fullo.”

“Jag få ersättning”, utbrast Wohlfried med verklig förvåning, ty han kunde ej begripa huru det kom sig att öfversten talade i den tonarten.

“Ja, det ska' du få, och äfven en liten förmögenhet”, utbrast öfversten under det han spände sina små plirande ögon i Wohlfried för att se hvad verkan hans sista ord gjorde.

“Aha”, tänkte denne utan att dock förändra en enda min i sitt ansigte, “det är något i görningen.” Högt tillade han:

“Hvad är det ni menar, herr öfverste?”

“Känner du farvattnet här omkring?”

“På mina tio fingrar.”

Öfversten hade största möda i verlden att hålla sin glädje inom tillbörliga gränser. Efter en stunds funderande på hvilket sätt, som vore lämpligast att nu använda, sade han till slut:

“Nåja! Du känner farvattnet tillräckligt för att kunna lotsa oss öfver till Rügen.”

Wohlfried begrep genast hvad det var frågan om. Han hade aldrig tänkt på att bli en förrädare mot sin konung, men så påkom honom med all makt denna tanke:

“Kanske att jag derigenom ska' kunna befria mig från min rival och återtaga Maria.”

Högt sade han:

“Jag känner vattnet kring Rügen tillräckligt väl att jag skulle kunna lotsa hvilket fartyg som helst dit äfven i det djupaste mörker.”

Nu ryckte öfverste Schwiebel utan omsvep fram med sitt förslag.

“Nåväl”, sade han “vill du i morgon bittida föra oss till Putbus, der den svenska styrkan befinner sig, så skänker jag dig, utom friheten, äfven dessa hundra dukater.”

Och med dessa ord lade han en dukatrulle bredvid sig på bordet.

Sedan Wohlfried en stund sneglat på penningrullen, sade han:

“Ja, men med ett vilkor.”

“Och det är?”

Wohlfried omtalade derefter sin kärlek till Maria och uppställde såsom vilkor, att han vid Stralsunds öfvergång skulle få skydd för henne och hennes släktingar.

“Du har mitt löfte härpå”, svarade öfversten. “Allt är sålunda klart oss emellan?”

“Ja.”

Då Wohlfried några minuter derefter utan eskort lemnade öfverste Schwiebel, undslapp en djup suck hans bröst. Orsaken dertill var den tanke, som oemotstånd-

ligt trängde sig på honom, nemligen att han var en för-
rädare.

“Men“, utbrast han för sig sjelf, när denna tanke
mer och mer pinande trängde sig på honom, “det är för
att rycka Maria ur förförarens klor.“

IV.

På en oländig klippa söder om Putbus satt Karl XII
morgonen den 4 november 1715 och spejade drömmande
utåt Rügensch Bottnen. Bakom honom syntes det sven-
ska lägret och bakom detta återigen höjde sig de höga
tinnarne på Putbus' gamla slott, de rügenske furstarnes
stamgods och föremålet för otaliga sagor och sägner.

Hvad tänkte väl tolfte Karl på i dessa ögonblick?
Tänkte han på sin fördna segerbana eller på sitt i nöd
försänkta fosterland?

Icke ens åt vinden eller de sorlande vågorna yp-
pade han sina tankar. Hans mun var fast tillsluten
och de stora mörkblå ögonen stirrade ut i den än sig
höjande än sänkande dimman.

Han hade sutit nästan orörlig som en bildstod en
full halftimme då generalmajor Daldorff hastigt när-
made sig.

Kung Karl var så upptagen med sina tankar, att
han ej hörde den ankommande förrän denne tilltalade
honom sålunda:

“Ers majestät, jag har en vigtig underrättelse att
lemnna, om jag får tillåtelse dertill.“

Konungen for några gånger med handen öfver pan-
nan och sade derefter:

“Tala ni, Daldorff. Ni vet, att ni alltid har denna
tillåtelse, mig oåtspord.“

“De allierade utanför Stralsund börja röra på sig.“

“Såå“, utbrast kung Karl och reste sig upp. “Ja,
de ha nu legat stilla så länge, att det ej är för tidigt
om de vilja bestå en dust med oss!“

“Ett rykte går att de ämna företaga en landstigning här“, fortfor Daldorff.

“Här vid Putbus?“

“Om det just är *denna* plats, som åsyftas, det har jag mig ej bekant, men jag menar ön.“

“Jaså. Nå, vi skola väl försöka att taga mot dem på vanligt sätt. Är manskapet uthviladt?“

“Ja.“

“Och många hafva hörsammat mitt sednaste påbud kan jag förmoda?“

“Ganska många. Vi lida ej brist på folk, men väl på vapen.“

Karl XII funderade en stund. Derpå sade han.

“Düker har ej i Stralsund flere vapen än han der behöfver till sitt försvar. Vi måste tillgripa hvad som finnes här.“

“Så har jag också gjort, ers majestät. Bönderne ha fått behålla de slagor, yxar, liar och andra vapen, som de hade med sig vid hitkomsten.“

“Godt. De duga ändock till något.“

Sedan konungen och Daldorff ytterligare en god stund afhandlat bästa sättet att bibehålla sig på Rügen, sade den först nämnde:

“Ja, dimman lyfter sig ånyo. Hvad skulle ej...!“

Han fick ej sista ordet af meningen öfver läpparne, när Daldorff utbrast:

“Se, ers majestät! Der nedåt Stubbessandbankarne och ön Rügen! Och äfven dit nedåt sydligaste udden på halfön Zudar! Se blott!“

Kung Karl satte båda händerne öfver ögonen. Dimman hade för en stund helt och hållet skingrat sig och i det klara solljuset kunde den svenske konungen och hans vän tydligt skönja hur en ganska ansenlig flottilj satte kurs rakt på Putbus.

Ingen af dem kunde heller sväfva i okunnighet om hvad som nu förestode. Kung Karl bröt också sjelf först tystnaden.

“Vi vilja låta dem först komma i land, för att sedan kunna förgöra så många af dem som möjligt.“

Daldorff hörde tydligt på tonfallet i konungens röst

att det skulle vara fåfängt att söka gifva hans tankar en annan riktning.

Under det han fördenskull stillatigande följde konungen upp mot lägret föll den tjocka dimman åter öfver nejden och dolde för svenskarnes blickar den anryckande flottiljen.

Ute på denna var den återkommande dimman deremot en efterlängtd bundsförvandt, ty så snart flottiljens befälhafvare märkte att tjockan blef tätare och ej skulle skingras så lätt, befallde han arrendatorn från Lissau, vid hvilkens sida öfverste Schwiebel stod med spänd pistol, att sätta kurs på byn Stressow. Wohlfried lydde utan att en enda muskel rörde sig i hans magra ansigte.

Kursen på Putbus var endast låtsad. Derigenom ville de allierade insöfva den der varande svenska styrkan i säkerhet, för att så mycket lättare kunna från en sida, der den ej väntade något anfall, kasta sig öfver den-samma.

De trettio dragoner, som underofficeren Erik Pamp kommenderade, höllo ständigt skarp utkik, hvarförutan de ifrigt arbetade på att så mycket som möjligt befästa sig i byn Stressow.

Från landsidan behöfde de icke frukta något oförmodadt anfall, ty i sådant fall skulle fienden aldrig först få att göra med den svenska hufvudstyrkan.

Små jordvallar uppkastades för den skull åt sjösidan, hvarjemte hästarne ständigt stodo sadlade för att kunna begagnas.

Vid middagstiden samma dag som den fiendtliga flottiljen styrde mot Rügens kuster hade Erik Pamp, hans farfar och gamle Arnold gått ned till strandbrädden för att se efter om allt var som det skulle vara.

“Fördömda dimma“, utropade den unge mannen, “man kan ju inte se fienden äfven om den skulle komma oss rakt in på näsan!”

“Säg inte så“, inföll korporal Pamp. “Det är kan-

ske en hjälp ofvanifrån, ty om vi ej kunna se fienden, så ska' inte heller han kunna leta sig fram till kusten utan att sätta allt för mycket på spel."

"Jag håller med dig, gamle Pamp", sade Arnold. "Ingen, vore han än den bästa sjöman, skulle utsätta sitt fartyg för äfventyret att sätta på grund här."

"Tror ni det, fader Arnold?"

"Ja, med säkerhet."

"Godt! Låtom oss då, eftersom vi ä' ostörde här, tala om en annan sak. Ni har ännu inte gifvit mig bestämdt svar på min fråga om ni vill gifva mig er sondotter till äkta."

"Är det ej tid nog att tala derom när kriget blir slut?" inföll Arnold ännu undvikande.

"Nej", svarade Erik under det han gjorde en otålig rörelse. "Dylika saker bör man ej uppskjuta för länge. Dessutom ska' ett medgifvande från er sida göra min arm starkare och öka det mod, som vi kanske snart behöfva i ännu rikligare mått än förut. Ett afslag deremot ska'..."

Den unge befälhafvaren fullbordade icke meningen. Hans blickar stirrade utåt hafvet, som om de plötsligt fått se en andeuppenbarelse.

Och som en sådan kunde äfven den i det närmaste betraktas, som nu visade sig för de bestörte dragonernes blickar.

Som genom ett trollslag hade den nyckfulla dimman höjt sig och i ett enda ögonblick aftäckt den fiendliga flottiljen, som både för segel och åror sträfvade att uppnå kusten nedanför Stressow.

Då gamle Arnold såg detta, utropade han med af rörelse darrande stämma:

"Tag henne! Tag henne! Jag vet att hon håller dig kär! Blifven lycklige!"

Det fartyg, på hvilket landstigningstruppernes befälhafvare befann sig, vände i detsamma ena breddsidan åt kusten. Afståndet derifrån och ut till fartyget var knappt femtio alnar.

Just som gamle Arnold kastade en blick derpå

sprang han tillbaka med en häftighet, som tydligt visade hur stor hans förvåning blef.

“Ha, kunde jag inte tro att det skulle vara förräderi med i spelet“, skrek han med hela styrkan af sina lungor. “Wohlfried, arrendatorn vid Lissau, är den, som bäst känner till Rügens kuster, och der står han nu vid rodret. Förbannelse öfver förrädaren!”

En kula från chefsfartyget hven i detsamma förbi gamle Arnolds öra. Här var det således ej rådligt att stanna längre.

Försvaret af byn var snart ordnadt. Tack vare strandens olämplighet, som endast med största möda tillät små farkoster att närma sig, den oupphörliga och säkra skjutningen från byn, och slutligen den påfallande mörka qvällen och natten, kunde de allierade ej landsätta några trupper förrän dagen derefter i sjelfva dagningen.

Under nattens lopp hade gamle Pamp väckt förslag om att draga sig tillbaka, men Erik afklippte tvärt den gamles ord sålunda:

“Kung Karl har befallt mig att slåss till sista man och heldre stupa än lemna mig i fiendens händer. Jag har också gifvit mitt löfte derpå, och ämnar hålla det. Men, vill ni, farfar...”

Den unge befälhafvaren uttalade ej de sårande ord, som harmen öfver gamle Pamps förslag lade honom på tungan, utan gick i stället ut för att tillika med några man hålla vakt vid stranden, så att de ej skulle bli öfverrumplade.

Men i dagningen började landstigningen. Den första båt, som närmade sig stranden, fick tre soldater skjutne, och när de öfrige tjugu väl hunnit land, blefvo de anfallne af dragonerne och nedhuggne till sista man.

Det var öfverste Schwiebel, som ledde landstigningen. Fyra gånger blef han tillbakadrifven, men den femte lyckades det honom att få fast fot på stranden.

Erik Pamp måste nu draga sig in i byn och detta gjorde han på ett så mästerligt sätt, att öfversten

med sin öfvermakt ändock icke vågade att förfölja honom.

Frampå förmiddagen hade några tusen man kommit i land och ändock tänkte Erik Pamp ej på att gifva sig.

Striden blef hårdnackad. Från byns hus sköto dragonerne så tvärsäkert, att de icke förfelade en enda man.

Slutligen kom dock en öfverväldigande styrka. Då Erik såg den komma utbrast han:

“Nu ska’ vi veta att dö för kung Karl och Sverige!”

Ett jublande hurrarop besvarade dessa hans ord. Dragonerne stego till häst och på en på tre ställen kringbyggd gård inväntade de sine fiender.

Desse läto ej heller länge vänta på sig. De kommo i tusental och dragonernes led började vackla. Sida vid sida kämpade Erik, gamle Pamp och Arnold.

“Se der“, utropade slutligen gamle Arnold i det han pekade på ett hufvud, som stack upp öfver en af sidohäckarne, “der ha vi förrädaren!”

Korporal Pamp följde noga riktningen af Arnolds finger, lade pistolen till ögat och tryckte af. Hufvudet vid häcken försvann genast.

Wohlfried hade dock icke blifvit träffad af kulan. Den hade endast snuddat vid hans ena öra och gjort att han för några minuter svimmat af.

Då han slutligen kom till sans igen reste han sig hastigt upp och ilade med stora steg ned till stranden, der han var i större säkerhet för de svenska kulorna.

Dragontruppen hade emellertid förminskats till hälften, hvaremot stora massor af fiender oupphörligt strömmade till. När Erik såg att all räddning skulle vara omöjlig, fattade han gamle Arnolds hand, tryckte den varmt och utbrast:

“Helsa Maria! Jag dör för kung Karl och Sverige!”

Slutligen återstodo endast fem af dragonerne, men detta oaktadt ville de ej gifva sig. De visade en tapperhet och ett dödsförakt, som till och med kom den långt ifrån finkänslige öfversten att känna ett slags medlidande med dem.

Han befallde därför att de fem återstående kämparne skulle skonas till lifvet, men tagas till fånga.

Svärmen bröt fram mot de i ett hörn på gården inklämde dragonerne. Det var ett ögonblick, som desse aldrig sedan kunde glömma.

“Kom ihåg att vi... men hvad tusan kommer åt dem!” skrek Erik Pamp, då han såg hur fiendens anryckande led plötsligen vacklade och derefter störtade tillbaka ned mot stranden.

Förklaringen på denna för Erik obekanta företeelse lät ej länge vänta på sig.

Så fort hästarne orkade springa störtade kung Karl, som i dagningen aftågat från Putbus emedan han anade oråd när han såg den fiendtliga flottiljen taga en annan kosa, i spetsen för sitt rytteri öfver fienden. Hals öfver hufvud drefvos de fiendtliga skarorna ned till stranden.

Det var kung Karls mening att i ett enda slag drifva ut hela styrkan i hafvet, men då han minst anade det, möttes han af det ihärdigaste motstånd.

Under det Erik Pamp med sine dragoner uppehöll de framträngande fienderne hade det lyckats deras befälhafvare att landsätta hela sin styrka, uppgående till fullt tio tusen man. Mot dessa hade Karl XII att ställa ej mer än tre tusen. Denna styrka skulle visserligen varit alldeles tillräcklig och ej behöft tvifla på segern om den varit ordentligt beväpnad och bestått af härdade krigare, men nu var ej förhållandet sådant.

Den strid, som nu uppstod blef förfärlig. Karl XII fäktade sjelf tillsammans med sine soldater och gjorde under af tapperhet såsom han var van.

Endast några alnar ifrån honom kämpade Daldorff och Johan Kristoffer von Düring i spetsen för de beväpnade bönderne. De följde honom modigt och drefvo danskarne till rygga så att de måste retirera ned på stranden.

Men just i dessa ögonblick togs Daldorff i sidan af en stark afdelning preussare. Karl XII:s hjeltmodige följeslagare försvarade sig så, som man kunde vänta sig af honom.

En kula sträckte honom dock snart till marken. Omedelbart efter honom föll general von Bassewitz och icke

långt derefter öfverste Jakob Torstensson, sonson till den store fältmarskalken Lennart Torstensson.

Då kung Karl erhöll kunskap om desse mäns olycka, utropade han smärtsamt:

“Det är förbi. Jag har förlorat mina säkraste stöd!”

Konungen hade knappt hunnit uttala det sista ordet, då en förlupen musköttkula träffade honom i bröstet. Han vacklade och föll, samt blef några ögonblick liggande orörlig.

Den hastigt påkomna vanmakten blef dock lyckligtvis ej långvarig. Konungen var snart på benen igen och detta gaf hans hårdt medtagne trupper åter nytt mod.

Karl XII insåg dock, att en seger icke här stod att vinna, hvarför han lät blåsa till återtåg, det han också verkställde utan att fienden vågade förfölja honom.

Under sednare delen af striden hade Erik Pamp, hans gamle farfar och tre handfaste dragoner blifvit afskurne från konungens trupper och sökte längs stranden en väg för att förena sig med dem. Gamle Arnold, som ett par gånger varit vid Stressow, påminde sig nu, att en gångstig lopp nästan parallelt med stranden och fram till södra ändan af byn.

På denna gångstig förde han sine kamrater. Framkommen till det sydligaste huset i byn fästes hans uppmärksamhet vid en person, som nedhukad kilade undan längs en laduvägg. Gamle Arnold satte efter honom och döm om hans förvåning då han såg att det var arrendator Wohlfried, som nu slank in i ladan.

Förrädaren hade, gripen af samvetsqual och fruktan för att bli inblandad i striden, på omvägar skyndat fram till den nära nog folktomma byn. Härifrån ämnade han, så framt svenskarne lyckades att fördrifva fienderne, på smygvägar, dem endast han sjelf kände, skynda undan till fastlandet igen. Dragonernes ankomst till byn gjorde plötsligt denna hans plan om intet. Med dödsångsten i hjertat skyndade han in i det första gömställe han kom till och slog dörren igen efter sig.

Denna var dock snart uppbruten, men hur Arnold än såg sig omkring i den fullkomligt tomma ladan kunde han ej upptäcka den eftersökte.

“Jag menar att hin farit af med honom lefvande“, utbrast Arnold, “eller också har...”

“Ja, nog synes han vara på god väg“, utbrast korporal Pamp skrattande under det han pekade upp i taket. “Men, hin måtte inte ha tyckt om honom!”

Allas blickar följde rikningen af Pamps finger. Och deruppe satt verkligen förrädaren Wohlfried grensle öfver ett af takspanten.

“Kom nu ned“, uppmanade Arnold lugnt. “Deruppe är inte plats för dig.”

Sedan både korporalen och hans sonson förenat sig med Arnold, men utan att Wohlfried svarade ett enda ord, spände Erik hanen på sin pistol, samt riktade den upp mot taket. Detta gjorde verkan.

“För himmelens skull, skjut inte“, qvidde arrendatorn från sin upphöjda plats, “jag ska' komma ned!”

“Men fort ska' det ske, annars vill jag påskynda din färd“, svarade Erik barskt utan att sänka pistolen.

Skälfvande i alla lemmar stod arrendatorn snart nere på marken.

“Jag blef tvingad att lotsa fienden hit“, jemrade han sig, “annars hade han tagit mitt lif. Jag kan...”

Utan att gifva honom tid att uttala sin mening grep Erik honom om nacken och förde honom med sig. Karl XII var just i detsamma stadd på ett ordentligt återtåg. Så snart Erik fick syn på honom skyndade han fram till den ännu försvagade konungen.

“Här, ers majestät“, sade den käcke underofficeren, “här är den förrädare, som lotsade fienderne hit öfver.”

“När vi komma till Stralsund vilja vi närmare undersöka förhållandet“, utbrast kung Karl, “men är inte du den underofficer, som så käckt försvarade sig vid Stressow i dag?”

“Jo, ers majestät“, svarade Erik under det han kände hur han rodnade öfver det enkla beröm, som låg i kung Karls ord.

“Nå, då är du från och med i dag löjtnant. General Düker skall lemna dig medel till din utrustning.”

Då löjtnant Pamp återkom till farfadren och gamle

Arnold, hvilka på afstånd hört utnämningen, trycktes han ömsevis till bådas bröst och den sist nämnde utbrast:

“En större glädje har aldrig kunnat vederfaras mig! Och hvad Maria ska' bli glad! Jag tycker bara att jag ser flickan och hennes af förtjusning tindrande ögon!”

Det var, såsom ofvan blifvit sagdt, den 4 november som träffningen vid Stressow egde rum. Kung Karl drog sig genast tillbaka och skyndade till Stralsund, der general Düker med kraftig hand förde befälet. De allierade omslöt staden ännu mera och snart var den fullständigt inspärrad utom från sjösidan.

Men ju längre det led framåt, desto större farhågor började också konungen hysa för att inneslutningen skulle ske äfven från denna sidan.

Han hade likväl kunnat upphäfva hela belägringen om han velat frångå sin olyckliga envishet och räcka handen till fred. Hans ord såsom yngre, att han aldrig skulle börja ett krig, men heller aldrig sluta fred förr, än hans fiender voro förödmjukade, tycktes han också ha tagit på fullt allvar äfven under de mest kritiska omständigheterna. Det lönade ej mödan att ens nämna ordet fred för honom. Han blef då misslynt, stundom ganska häftig till sinnes.

Under den belägring, som de allierade nu på mera allvar företogo sig, var kung Karl många gånger utsatt för verkliga faror. Historien om skrifvaren och bomben, som slog ned i ett rum, beläget intill det, i hvilket konungen höll på att diktera ett bref, är nogsamnt känd af alla för att här behöfva upprepas.

Såsom prof på den nära nog dumdristiga djerfhet konungen ibland visade, må ett par äfventyr här omtalas.

En dag befann sig konungen i en båt för att närmare undersöka fiendens ställning norr om staden. Den lilla farkosten blef snart upptäckt och kulor började att hvina omkring densamma.

En af konungens svit betogs då af sådan förskräckelse, att han darrande kastade sig ned i farkosten.

“Är ni rädd?” sporde konungen då under det ett föraktligt leende spelade kring hans läppar. “Jag skall visa er att det inte alls är så farligt som ni tror!”

Med dessa ord reste han sig raklång upp i båten och började att svänga med armarne som vingarne på en väderqvarn för att draga skyttarnes uppmärksamhet till sig. Endast den omständigheten, att båten småningom fördes ur skottlinien, räddade måhända för den gången kung Karls lif.

Dagen efter detta äfventyr inträffade ett annat, som kunnat ha ännu sorgligare följder. Han befann sig nemligen på ett af torgen och var just inbegripen i ett lifligt samtal med några af sine officerare, då en bomb plötsligt föll ned midt ibland dem.

Alla officerarne sprungo skyndsamt åt sidan, men kung Karl stod qvar och gaf bomben en spark, så att han rullade ned i en ett stycke derifrån befintlig grop. Knappt var han nedkommen till gropens botten, förrän han kreverade utan att anställa någon skada, hvilket han otvifvelaktigt skulle gjort om han fått ligga ofvan jord.

Dylika och flere bevis på kung Karls förakt för faran gjorde hans namn beundradt öfverallt hvar man talade om honom.

Ett par dagar efter ankomsten till Stralsund hade arrendator Wohlfried blifvit förd inför konungen.

“Nå, hvad har du att anföra till ditt försvar?” sporde kung Karl.

“Jag blef tvingad att lotsa fiendeflottan till Rügen“, svarade arrendatorn käckt.

“Jaså, du blef således tvingad?” sporde kung Karl och fästade sina skarpaste blickar på arrendatorns ansigte.

“Ja, det blef jag.“

“Är du riktigt säker derpå? Kanske du har miss-tagit dig.“

“Nej, det har jag inte.“

Om Wohlfried nu vågat se på konungen skulle han fått se någonting, som utan tvifvel hade gjort honom förskräckt och kommit honom att återtaga sina ord. Så

hotande och vredgad hade general Düker, som för tillfället var inne hos konungen, aldrig tillförne sett honom, det erkände han sedermera.

“Jaså“, sade kung Karl ännu en gång, “är du riktigt säker på att du ej misstagit dig?”

“Ja.“

I dessa ögonblick ringde konungen med en liten klocka. En adjutant inträdde. Konungen sade några ord till honom.

En stund derefter, en förfärlig stund för arrendator Wohlfried, öppnades dörren ånyo. Wohlfried hörde tydligt att en person kom in i rummet, men han undvek så mycket möjligt var att se på honom. När dörren åter tillslutits sade kung Karl med befallande röst till Wohlfried:

“Känner du igen den der mannen?”

Arrendatorn slog upp ögonen. Ett anskri undslapp hans läppar och han tog ett par steg tillbaka.

Framför honom stod nemligen ingen mer och ingen mindre än öfverste Schwiebel, som dagen förut blifvit tillfångatagen vid ett utfall.

Det svartnade för Wohlfrieds ögon och han ångrade nu att han icke genast tillstått sanningen. Nu skulle han bli tvingad dertill och hvad lönen för hans osanning skulle bli, det kunde han nog inse. Benen ville knappt bära honom. Han måste fatta tag i en stol för att ej falla omkull.

Sedan öfverste Schwiebel på konungens anmodan berättat om sin underhandling med arrendatorn från Lissau, sade kung Karl:

“Hade du talat sanning, skulle jag kunnat förlåta dig ehuru du genom ditt förräderi icke blott dragit skam öfver dine landsmän, utan äfven vållat så många tappre krigares död, men alldenstund du på ett synnerligt fräckt sätt försökt att vältra skulden ifrån dig, skall du lida döden.“

“Nåd, nåd, eders majestät“, bad Wohlfried och störtade på knä framför konungen. “Var barmhertig!”

“Nej“, svarade konungen strängt, “för lögnen och förräderiet i förening har jag ingen barmhertighet. Det

enda jag kan gifva dig är tjugufyra timmar till att lefva på. Dem får du använda för att bereda dig till din hädanfärd.“

För andra gången ringde konungen och befalldes den inträdande adjutanten att nedföra arrendatorn i fängelset samt tillsäga en prest att genast bereda honom till döden.

Då Wohlfried kom till dörren vände han sig åter om och hopknäppte bedjande sina händer. Konungen syntes dock obeveklig. Han vinkade blott stumt med handen och fången bortfördes.

Då Erik Pamp ankom till Stralsund skyndade han genast före Arnold till den lilla stuga, der Maria och gamla Martha bebodde ett litet rum.

Han knackade varsamt på dörren och ett buttert "stig in" mötte honom genast.

"Det var ej Marias röst", tänkte han för sig sjelf. "Skulle hon till äfventyrs ej vara hemma."

Det första han varseblef när han kom inom dörren var gamla Martha, som nyfiket såg på honom en stund. Slutligen kände hon honom igen och utbrast vresigt:

"Hvad vill ni nu här igen! Kan man då aldrig bli af med er!"

Vid detta ogästvänliga tillrop vände sig Maria om. Hon hade hela tiden suttit med ryggen vänd mot dörren och ej bekymrat sig om hvem den ankommande var ty hon visste ej att trupperne voro återkomne från Rügen.

Men vid gamla Marthas tillrop vände hon sig hastigt om. Lika hastigt flög hon upp från stolen och ilade rakt i Eriks famn.

"Gud vare lof att du är helbregda", utbrast hon. "Du kan ej tro hur ofta jag inneslutit dig i mina böner till Gud!"

"Är du rent af tokig, flicka", utbrast gamla Martha och gick fram för att rycka den unga flickan ur Eriks armar. "Du vet ju att du är bestämd till Wohlfrieds hustru."

“Åh, han behöfver ingen hustru i detta lifvet“, utbrast den unge löjtnanten.

“Du talar så besynnerligt“, inföll Maria under det gamla Martha blef stående lik en bildstod midt på golfvet, “är han död?”

“Nej, men långt dertill har han ej, den förrädaren.“

“Förrädaren! Wohlfried en förrädare“, utbrusto både Martha och den unga flickan samtidigt, “det kan ej vara möjligt!”

“Jaså“, sade Erik, “jo, det kan ni allt vara säkra på att han är. Kung Karl lägger ej fingrarne emellan när det gäller dylike gökar, det har jag sett många exempel på.“

Sedan Erik derpå omtalat arrendatorns förräderi, striden vid Stressow och Wohlfrieds tillfångatagande sade han:

“Och om ni inte tro mig, så kunna ni ju fråga hvilken soldat som helst i staden derom. Dessutom kan det ej dröja många dagar förrän stadens innevånare få med egna ögon se hur en landsförrädare rättvisligen straffas.“

“Men“, inföll gamla Martha, som ännu hade svårt för att tro sina öron, “detta berättigar väl inte er till att söka förleda Maria. Kanske att min bror bestämmer sig för att gifva henne åt någon annan, som är henne mera värdig än ni.“

Och vid dessa ord satte den gamla qvinnan båda händerne i sidorne och såg högligen förnärad ut.

Maria ville nu tala, men Erik gaf henne ett tecken att hålla sig tyst. Derpå sade han under det ett egendomligt leende spelade kring hans läppar:

“Jag förlåter eder hetsighet därför att ni är gammal. Er bror ska' ej gifva Maria till hustru åt någon annan än mig, det förklarade han före striden vid Stressow, och hvad värdigheten beträffar, så tror jag inte att någon ska' finna en svensk löjtnant ovärdig Marias hand.“

Gamla Martha såg ut som ett lefvande frågetecken. Det dröjde länge innan hon kunde sansa sig. Till slut utbrast hon:

“Löjtnant! löjtnant! Nej, det är inte möjligt! Alls inte möjligt!”

“Nå, så se här då!” utbrast Erik och räckte fram ett papper. “Detta är fullmakten och kung Karls eget namn står derpå!”

“Ja, pojken har rätt. Du blir nu en liten söt löjtnantsfru i rödaste rappet och slutar nog som öfverstinna“, hördes i detsamma en manlig stämma från dörren.

Det var gamle Arnold, som uttalat dessa ord och nu inträdde, åtföljd af korporal Pamp.

Och den aftonen blef det fröjd och glädje i den lilla torftiga stugan. Största glädjen kände likväl de båda älskande, som nu ostörda fingo hängifva sig åt de smekningar, som de förut endast måste stjäla sig till.

VI.

Vägg i vägg med general Dükers hus låg ett mindre, som under belägringen användes till fängelse. Det sträckte sig i en vinkel inåt gården och sammanhängde der med ett annat något mindre hus.

I detta hus var arrendatorns fängelse beläget, icke långt ifrån det sist omnämnda huset. Fängelset bestod af ett litet knappt tre alnar långt rum, som rättare skulle kunna kallas skrubb derför att det på ena väggen endast fanns en glugg knappt så stor, att en ordinär karl skulle kunna praktisera sig ut genom densamma.

Efter förhöret hos Karl XII blef Wohlfried åter inhyst i denna skrubb, der han redan legat och frusit i tre dagar förut.

“I sanning ljusa utsigter“, mumlade arrendatorn för sig sjelf, der han, medtagen af ångest, kastat sig ned på den usla bädd, som bestods honom. “Men“, fortfor han och sprang upp, “jag vill ännu göra ett sista försök. Skulle det svika, nåväl, då må jag underkasta mig mitt öde!”

Som han hvilken minut som helst kunde vänta presten förhöll han sig lugn. Den andlige dröjde icke

heller länge. Han infann sig och började att tala tröstens och försoningens ord med den lifdömde arrendatorn. Denne hörde tålmodigt och under synbar ånger på de vänliga orden. Slutligen sade han:

“Tror ni då, herr pastor, att det äfven för mig kan finnas förlåtelse?”

“Ja, blott du af uppriktigt hjerta vänder dina blickar, din håg och din förtröstan till honom, som ensam kan hjälpa, så skall han ej stöta bort dig när du ångerfull anropar hans stora barmhertighet.”

“Då är jag beredd att gå döden till mötes. Här nere ska' aldrig mera finnas någon ro för mig“, svarade Wohlfried och gömde ansigtet i händerne.

“Nej, samvetsförebåelserne skola aldrig lemna dig utan ständigt skapa dig ett jordiskt helvete.”

Efter mer än en timmes samtal gick presten sedan han uttalat sin välsignelse öfver den lifdömde. Då han kom ut i den smala gång, som ledde till fängelserummet, och der träffade den postande soldaten, tillspordes han af denne sålunda:

“Nå, herr pastor, hur finner sig förrädaren i sitt öde?”

“Han är undergifven och skall med lugnt sinne gå döden till mötes.”

När presten derefter aflägsnat sig, tänkte soldaten, sedan han väl känt efter om dörren var fast tillrighlad:

“Jaså, det är på det viset. Min strupe är torr och behöfver fuktas en smula. Jag är nog snart tillbaka!”

Efter denna monolog skyndade han gången framåt. Vid ändan af densamma lyste ett svagt ljussken genom dörrspringorna.

Soldaten öppnade och trädde in. Kring ett aflångt bord suto tre knektar sysselsatte med tärningsspel. Framför sig hade hvar och en sin väldiga ölstånka.

Desse knektar, som hade vakten om fångarne sig anförtrodd, plögade mellan hvarje patrull smyga sig hit för att njuta af det kära tidsfördrifvet, tärningsspelet och öldrickningen.

Detta kunde dock vara ganska farligt för dem, ty om denna deras sysselsättning kommit till Karl XII:s öron, hade de att vänta sig ganska hårdt straff.

En gång hade kungen, som ibland förklädd smög omkring för att i hemlighet se till att hans befallningar åttlyddes, ertappat fyra dylike spelare. Deras straff blef det strängaste och de måste lofva att aldrig mer göra om detsamma.

Då Wohlfried hörde soldaten känna efter på dörren spratt han till och trodde i början att man nu kom för att afhemta honom.

“Nu måste något göras“, tänkte han derefter för sig sjelf. “Visst skulle det vara roligt att få ärfva lifsens krona, som han pladdrade så mycket om, men det här lifvet är ändock kärare, det känner jag nu på mig sjelf. Derfor raskt till verket.“

Aftonens mörker var tätare än vanligt. Arrendatorn försökte till en början att se ned på gården till generalens hus, men fåfängt.

Lyckligtvis hade han under de tre dagar han suttit der noga inplantat i sitt minne belägenheten hos de tak, som omgäfvade det hus, der han satt fångslad.

“Kommer jag bara härifrån och in på en annan gård, så är det ingen fara“, tänkte han.

Och han började ofördröjligen att sätta sitt beslut i verkställighet.

Till den ändan fattade han tag i gluggens ena sida, lade upp ena benet i öppningen och svingade sig på detta sätt upp.

Men, hur skulle han nu komma ut, ty gluggen var så låg att han på långt när ej kunde sitta rak i densamma?

Han kröp för den skull tillhoppa så mycket han kunde och lyckades efter svåra ansträngningar att komma ut med halfva kroppen genom gluggen. Men, nu öfverfölls han af en ny ångest. Tänk om patrullen, som ett par gånger om natten plögade se efter fångarne, just nu skulle infinna sig!

“Men, nu duger det ej att gå tillbaka“, mumlade han för sig sjelf. “Jag måste fortsätta äfven om det skulle gå på tok.“

Ännu återstodo axlarne. Hade han väl dem utanför skulle han vara räddad. Vid det första försök han

gjorde ville det alls icke lyckas dermed. Han vred på kroppen och vände den på alla sidor och slutligen fick han ut ena axeln.

Men nu ville det ej gå längre. Kallsvetten började att öfverskölja hans panna och det var nära att han förlorat sansen.

Dock lyckades det honom till sist hur mycket han ansträngde sig att få axlarna ut genom gluggen.

Tanken på att faran ännu icke var öfverstånden gaf honom likväl de felande krafterne. Med anlitan af dem släppte han sig ned och nådde snart det nära nog platta taket.

Krypande på händer och fötter kom han slutligen fram till husets gafvel. Han visste att taket på den näst intill liggande boningen var lägre än det han befann sig på, men hur mycket, det hade han ej på förhand kunnat utfundera.

Men, "våga vinna våga tappa", tänkte Wohlfried för sig sjelf och så hängde han sig öfver gafveln. Men hur mycket han än kände efter med fötterna så kunde han ändock ej träffa på något tak under sig. Då han dertill märkte, att armsenorna började slappas, kände han efter om det icke på väggen tilläfventyrs skulle finnas någon ut- eller inböjning, der han kunde få en smula fotfäste, men väggen var slät som ett glas.

Till slut försökte han att ånyo höja upp sig på armarne, men fåfängt. Hur mycket hans kropp än förlorat i vikt, så var den ändock för tung för hans medtagna krafter.

Hvad skulle han nu taga sig till? Der kunde han ej hänga länge och upp igen kunde han ej komma. Åter kände han hur kallsvetten började att sippra fram ur ansigtsporerne och detta mattade naturligtvis honom ännu mera.

"Jag måste släppa mig ned", mumlade han för sig sjelf. "Det är bättre att göra det först som sist."

Och han släppte sig ned, men i samma ögonblick gaf han till ett svagt anskri och förlorade sansen.

Hur länge han legat på detta sätt kunde han ej

göra sig reda för. Han väcktes till sans igen genom ett fint duggregn, som öfversköljde hans ansigte.

Hastigt reste han sig upp och började att trefva öfver hela kroppen om den tilläfventyrs skulle ha tagit någon skada vid fallet. Men så var icke förhållandet, besynnerligt nog.

Sedan han en stund trefvat sig omkring, fann han slutligen att han måste ha fallit ned i ett prång emellan de båda husen. Vid närmare undersökning af den plats han fallit på, upptäckte han att det var en anseelig hop sopor, som han hade att tacka för sitt lif.

“Aha“, mumlade han för sig sjelf, “om platsen begagnas för sådant ändamål, då är det ej rådligt för mig att qvarstanna här länge. Men hvar finna någon utväg?”

Efter denna monolog började arrendatorn från Lissau att sakta och varsamt trefva sig fram längs väggen af det högre huset.

Sedan han fortsatt dermed en ganska god stund kom han slutligen till en port. Han öppnade den med största varsamhet och befann sig på en liten trång bakgård.

Omkring denna trefvade han ett par hvarf innan det slutligen lyckades honom att träffa på den utgång, som härifrån ledde till gatan.

Men hur förskräckt blef han icke, då han kände igen gatan såsom den som ledde rakt fram till Frankenthor. Det var också vid samma gata som Martha och löjtnant Eriks unga fästmö bodde.

“Ska’ jag våga att smyga mig fram här“, tänkte han. “Ja, jag måste, det kan inte hjälpas. Skulle dock bra gerna förut vilja göra ett besök hos Maria, men tiden är så knapp, att jag inte hinner. Får väl...”

Hastiga steg, som närmade sig, gjorde att Wohlfried skyndsamt slank in i närmaste portgång.

När fotgångarne kommo midt utanför porten hörde han den ene säga:

“Länge dröjer det nog inte förrän vi få en dust igen.”

“Hur så“, menade den andre.

“Jo, jag hörde i går af general Dükers adjutant,

att de allierade förehafva allvarsamma arbeten utanför Kniperthor.“

“Så-å, hvad tänker kungen då göra männ' tro!“

“Om det går olyckligt är det hans mening att på en båt...“

Resten af meningen kunde Wohlfried ej höra ty stegen förtogo hvarje ljud deraf.

“Den ene var Arnold, det hörde jag på rösten“, mumlade han för sig sjelf, “och då var nog den andre ingen annan än den svenske underofficeren. Död och pina! Ska' han ändock rövva den vackra Maria ifrån mig? Nej, jag vill hålla igen så godt jag förmår. Men, nu kan det vara tid att försvinna ur staden!“

Väl bekant med alla smygvägar i staden lyckades det Wohlfried att komma ända fram till de här och der sönderskjutne fästningsverken vid Frankenthor.

Men här, om någorstädes, var den aldra största försigtighet af nöden, ty vakterne vid denna hotade port höllo ögonen ständigt öppna.

Mörkret, som ännu icke märkbart aftagit, gynnade honom också. Krypande på händer och fötter kom han slutligen upp på vallen.

Denna var, så vidt han medelst hörseln kunde utröna, tom. Endast ljudet af regndropparne, som nu började falla tätare, afbröt tystnaden.

Utan det ringaste äfventyr hade Wohlfried sålunda hunnit fram till vallens yttersta kant. Der hvilade han sig några minuter, reste sig derpå upp och gled sakta utföre.

Härvid började en mängd stenar och grus att också rulla efter honom. Verkan häraf blef större än den flyende kunde föreställa sig. Öfverallt på vallen omkring Frankenthor och vid denna höjdes enstämmigt detta anrop:

“Wer da?“

“Jo, nu har jag råkat i en vacker klämma“, mumlade Wohlfried, allt under det han hastigare för hvarje ögonblick gled utför vallen. “Kommer jag nu undan, så är det mer än besynnerligt!“

Han hade knappt fått sista ordet öfver läpparne

då en blixtnad upplyste mörkret och en kula hven förbi honom på knappt en alns afstånd. Denna kula efterföljdes af flere, och mellan hvarje skott kunde Wohlfried tydligt höra detta rop:

“Tag fast flyktingen!”

För att öka Wohlfrieds ängslan kunde han tydligt höra hur den massiva Frankenthor började gnissla på sina rostiga gångjern. Han visste att vallgrafven icke var långt derifrån och så fort han kände fast fot under sina fötter rusade han ditåt, obekymrad om hur det skulle gå honom.

Vallgrafven uppnåddes snart. Den var delvis belagd med is, och lyckan, som ibland bistår den öfverdådige, oafsedt om han är en förrädare eller hederlig karl, gynnade också Wohlfried.

När den trupp soldater, som af befälhafvaren vid Frankenthor skickades ut för att återföra flyktingen, kom fram till grafven, var arrendatorn redan i säkerhet på andra sidan.

“Ha, ha, ha!” skrattade arrendatorn från Lissau och styrde sina steg mot hemmet, der sachsarne hade sina lägerplatser, “jag var slugare än du, kung Karl, anade. Nu vill jag blott hvila mig några timmar och sedan ska’ nog öfverbefälhafvaren få veta hvad jag i i afton fått erfara. Ja så, du tänker att begifva dig härifrån. Nå, nå, vi ska’ nog bli två om den saken. Ah, hvad det kännes skönt att vara fri ur en fångenskap, som otvifvelaktigt skulle slutat med döden innan denna dags sol nedgått.”

Och vid dessa ord sträckte Wohlfried på sig liksom en, som njuter af sin fulla belåtenhet med det närvarande.

Då han framkom till Lissau påträffade han der endast sachsare. För befälhafvaren för högvakten omtalade han genast sina äfventyr i staden och fick der efter tillåtelse att begifva sig till sin bostad, der han nära nog ej kunde erhålla någon plats att sofva på, så upptagen var den af soldater.

VII.

Icke blott i de allierades läger utan äfven i den belägrade staden hade skotten från Frankenthor kallat soldaterna på benen.

Karl XII hade den natten, såsom han ofta brukade för att vara en föresyn för sitt folk, tagit sitt nattquarter i Kniperthors hvalf. Han låg der på blotta marken insvept i sin kappa och med en sten till hufvudgård.

Han var den förste, som var på benen. Näst efter honom kom Erik Pamp, som nyss hade återkommit från sitt besök hos Maria och knappt hunnit luta sitt hufvud till hvila på samma sätt som konungen.

“Vill ers majestät att jag ilar dit bort för att höra efter hvad som står på?” utbrast Erik då han vid facklornas matta sken såg konungen obeslutsamt blicka sig omkring.

“Jaså, ni är också vaken, löjtnant“, utbrast kung Karl. “Ja, skynda genast dit! Jag kan ej lemna denna plats ifall någon fara skulle hota här.“

Erik skyndade åstad så fort han orkade springa. Då han efter en half timme kom tillbaka och berättade, att det endast var en flykting som lyckats praktisera sig öfver vallen, utbrast Karl XII:

“En flykting, ja. Den kan ofta vara mera farlig än en hel armé fiender.“

Utan att vidare orda om denna sak skyndade kung Karl bort till Dükers hus. I trappuppgången mötte han generalen, som, ledsagad af facklor, kom emot honom. Vid åsynen af generalens förstörda utseende, utbrast kung Karl:

“Hvad står på, min käre Düker? Har någon ledsam händelse inträffat?”

“Ja, ers majestät.“

“I er familj?”

“Nej“, svarade Düker och hans anlete uttryckte så mycken förlägenhet, att kung Karl ännu mera förvånad utbrast:

“Nå, hvad har då händt?”

“Den fånge, som ers majestät i går förhörde och som då blef dömd...”

“Jaså, det var han, som flydde“, afbröt kung Karl, som genast fattade sammanhanget.

“Ja, ers majestät och skulden därför hvilar endast och allenast på mig.“

“Hur så?“ sporde kung Karl och hans uppsyn var verkligt förvånad. “Har ni då sjelf släppt ut honom?”

Düker kunde ej återhålla ett leende då han svarade:

“Hur kan ers majestät tro något sådant.“

“Nå, men så tala då ej i gåtor“, utbrast konungen otåligt.

Nu fann Düker för godt att komma fram med hvad han hade på hjertat. Han sade för den skull:

“Jag måste allt bära skulden till att förrädaren rymde, ty det hade varit min pligt att anvisa honom ett säkrare fängelse.“

“Åh, derom ska' vi ej nu tala längre“, menade kung Karl och klappade generalen på axeln. “Gjord sak står icke att ändras. Endast det måste jag lägga er på hjertat och det är att ni tager riktigt itu med dem, som hade vakten i går.“

Düker bugade sig till tecken att han skulle lyda. Konungen fortfor:

“Att döma af alla de förberedelser, som de allierade göra, så ha vi snart att vänta oss en skarp strid.“

Karl XII hade spått sannt. Det dröjde icke länge förrän de belägrande mot förskansningarne öppnade en eld, som var förebudet till en ännu förfärligare strid.

Och dessa förskansningar, delvis nedskjutne under denna och förra belägringen, delvis lagade igen, skulle kunna trotsa en armé, som var mångdubbelt öfverlägsen stadens besättning! Detta var likväl otänkbart och utgången visade äfven att så var förhållandet.

Karl XII var outtröttlig. Natt och dag ilade han omkring i staden, uppmuntrade borgare och soldater och såg med egna ögon till att allt var i ordning.

Tidigt på morgonen den 8 december började de allierade att framskicka väldiga truppmassor mot Kniper-

thor, den svagaste delen af förskansningarne. På deras sätt att gå till väga syntes det tydligt, att de nu på allvar ämnade storma.

Utmattad af nattvak och andra kroppsliga mödor hade kung Karl insomnat vid midnattstid i hvalfvet till den ofvan nämnde porten.

Hans sömn var orolig och oftast vände han sig häftigt om under det han mumlade brutna meningar, dem ingen dock kunde förstå.

General Düker och öfverste Düring, kung Karls ende följeslagare från Pitest och till Stralsund, vakade bredvid konungen, färdige att väcka honom hvilken minut som helst. Innan konungen insomnade hade han nemligen strängt tillsagt sine officerare att göra detta, "äfven om faran skulle inställa sig fem minuter efter det han insomnat."

Det var löjtnant Pamp, som först bragte Düker underrättelsen om fiendens hotande annalkande.

"Åh, det är väl inte så farligt heller som löjtnanten säger", utbrast öfverste Düring. "Han förstorar faran!"

"Om öfversten sjelf behagade se efter, så vore jag tacksam", svarade Erik buttert.

Düring sprang upp på vallen, men knappt fem minuter hade gått till ända förrän han kom nedstörtande igen.

"Väck genast konungen!" ropade han. "Löjtnanten har rätt. Hela den allierade hären kommer emot oss!"

Då kung Karl väl blef vaken gnuggade han sig en stund i ögonen och sprang derefter upp.

"Till kanonerne", ropade han derpå. "Låt fienden smaka på hvad de duga till!"

Och nu började den strid, som till slut skulle afgöra Stralsunds öde.

Utan att låta sig hindras af de blixtrande kanongapen eller af den mördande muskötelden från vallarne tågade de allierades trupper rakt på Kniperthor.

Konungen hade låtit öppna den för att på en gång kunna använda så stor styrka som möjligt.

Handgemänget var snart i gång. Det blef vildt,

förfärligt och mördande. Kung Karl sparade sig icke heller nu. Midt i den värsta striden kunde man skönja hans högresta gestalt och bredvid honom öfverste Düring.

Plötsligt vacklade denne och förde händerne med en smärtsam åtbörd mot bröstet.

“Är du sårad, min vän?” sporde kung Karl och tog deltagande vännen i sina armar.

“Ja ... här ... här ... farligt ...” voro de enda ord som den tappre krigaren kunde framstamma.

Så fort sig göra lät anskaffades en bår. På denna lades Düring och fördes genast in till stadens sjukhus.

Under det striden som bäst pågick, hviskade korporal Pamp i Arnolds öra:

“Om jag inte ser galet, så är det förrädaren, som står der borta bland sachsarne.”

Arnold vände sina blickar åt det utpekade hållet och utbrast genast:

“Jo, det är han. Kom, så ska' vi försöka att levande eller död få honom i våra händer.”

“Då vill jag följa med“, inföll i detsamma en manlig stämman bakom dem och när de vände sig om varseblefvo de Erik Pamp.

“Gud, så du ser ut“, ropade korporalen. “Är du sårad?”

“Åh, det var bara en muskötkula, som för en stund sedan rispade min venstra arm. Men, se der ha vi en fältskär. Hör hit! Lägg genast ett förband om det här såret!”

Denna angelägenhet upptog icke många minuter. Utan dröjsmål skyndade sig derefter våra tre vänner längs muren och framkommo slutligen midt emot den plats der sachsarne stodo.

Vallen var här delvis bevuxen med buskar till sin halfva höjd. Bakom dessa placerade sig våra vänner och hade snart den glädjen att se flere kække soldater förena sig med dem. Styrkan der utgjordes inom kort af minst hundra man.

“Må de nu komma, så ska’ vi mottaga dem på ett sätt, som de aldrig minst kunna ana“, utbrast korporal Pamp. “De ha troligtvis ej sett oss ännu!”

Så var också förhållandet. Den kuperade marken jemte de på densamma stridande hade dolt den rörelse, som våra tre vänner gjorde, för sachsarne. Icke anande hvad som väntade dem, framtågade de för den skull temligen sorglöse. Deras afsigt var synbarligen att på detta ställe söka komma öfver förskansningarne och sålunda taga stadens försvarare i ryggen. Men, de hade gjort upp räkningen för tidigt och utan värden.

“Tag nu bara säkert sigte på förrädaren“, hviskade Erik till farfadren. “Det är antagligen han, som åtagit sig att visa fienden den svagaste punkten, som onekligen är här.”

“Ja, ja, håll nu bara tungan rätt i munnen, pojkar!“ utbrast gamle Arnold till de bakom honom ligande knektarne.

Gamle Pamp ville också ha ett ord med i laget. Han sade för den skull:

“Vänta till dess vi få se hvitögat på fienden. Gif då eld och ni ska’ få se hvad verkan edra skott få!”

Alla lofvade med en mun att hörsamma de gjorda tillsägelserna.

Under tiden närmade sig sachsarne. I andra ledet gick arrendatorn från Lissau. Hans blickar irrade obestämmt omkring och stannade ibland på en officer, som med spänd pistol gick vid hans sida. Hans ansigte var dödsblekt och hans läppar darrade af ångest.

“Här är ju den svagaste punkten?“ sporde officeren med stränghet.

Ett knappt hörbart “ja“ trängde fram öfver Wohlfrieds läppar.

“Framåt då“, kommenderade officeren med hög stämma och kastade sig sjelf, sedan han öfverlemnade arrendatorn åt en underofficer, i spetsen för de sina.

Sachsarne voro nu på föga mer än tio steg från vallen. Då, just i det ögonblick de beredde sig till att klättra upp för densamma, smattrade mer än hundra muskötter derifrån. Officeren var den förste, som föll.

De stormande hejdade sig och ämnade just besvara elden då en andra, ännu mer förödande salfva, kom från vallen.

“Öfver dem nu, och försöken att taga förrädaren Wohlfried lefvande eller död“, ropade Erik och störtade fram, närmast följd af Arnold och den gamle farfadren. Efter dem följde modigt de öfrige med fälda bajonetter.

Sachsarne studsade i början och veko tillbaka vid det ursinniga anfallet. Segern tycktes redan vara de modige svenskarnes, då en officer intog den fallnes ställe och kraftigt uppmanade sitt folk att gå framåt.

Detta verkade. Öfverlägsne till antalet trängde Sachsarne småningom sine motståndare tillbaka mot vallen.

Den lifliga skottvexlingen hade väckt kung Karls uppmärksamhet. Så snart han af en adjutant fått reda på förhållandet, ilade han i spetsen för en liten styrka till den hotade platsen och kom just lagom för att hindra Sachsarne från att alldeles öfverflygla den lilla modiga skara, som genom sin käckhet hindrat fienden från att här öfverstiga vallen.

Då konungen förde nya trupper i striden, upplågade denna ännu mera.

När officeren, som stupade vid första anfallet, lemnade Wohlfried, sökte denne begagna sig af den uppkomna förvirringen och smyga sig undan.

Hans nye vaktare, underofficeren, hade dock ögonen med sig.

“Ne-*ej* du“, skrek han och grep arrendatorn så våldsamt i nacken, att han nära nog strypt honom, “du blir allt qvar här.“

“Men, jag är ingen soldat“, jemrade sig Wohlfried under det de omkringstående läto speglosor hagla omkring honom.

“Nej, det ser jag nog“, svarade underofficeren. “En feg stackare är du, men du har en gång tagit betaldt för att visa oss vägen öfver den här vallen, och detta ska’ du göra äfven om du blefve ett lik.“

Den hårdhändte underofficeren föll också vid första sammandrabbningen. Då gjorde Wohlfried ett annat och ännu ifrigare försök att slinka undan, men till sin stora

fasa satt han så fast inkilad mellan soldaterne, att han icke kunde röra en enda lem. Han måste alltså följa med antingen han ville eller ej.

Kung Karl, till hvilken Erik Pamp, den gamle korporalen och Arnold arbetat sig fram, hade trängt djupt in i sachsarnes led. Manfallet på båda sidor var ovanligt stort.

Men, de svenska leden glesnade mer och mer, allt under det fienden erhöll förstärkning.

Plötsligt, utan att veta hur det gick till, befann sig Wohlfried endast några alnar ifrån den svenske konungen, som tillika med våra tre vänner gjorde öfvermenschliga ansträngningar för att komma ut ur klämman.

“Nu eller aldrig“, tänkte Wohlfried och upptog en pistol från marken, så att han var beväpnad med två. “Först han der, Marias förförare och sedan den svenske kungen.“

Han aflossade den ene pistolen, men kulan träffade ej mål. Just som han sigtade på Karl XII hördes en stark stämma från svenskarne:

“Der står förrädaren! Gripen honom lefvande eller död!“

I samma ögonblick såg han framför sig en högrest krigargestalt med ett par blixtrande ögon fästade på sig med ett olycksbådande uttryck. Nästan utan medvetande tryckte han af den andra pistolen.

Men försynen hade ännu icke beslutit Karl XII:s död. Kulan snuddade förbi hans högra öra. I detsamma hven den långa pampen genom luften och träffade landsförrädaren i hufvudet, så att han föll död ned på den blodiga marken utan att gifva ett enda ljud ifrån sig.

De ord, med hvilka Karl XII beledsagade det dödade hugget, voro dessa:

“Gånge det så hvar och en, som förräder sitt fosterland!“

Ett hurrarop från anryckande svenskar kommo i i detsamma sachsarne att draga sig tillbaka. Det var Düker, som i tid blifvit varskodd på den fara, i hvilken konungens lif sväfvade, och nu skyndsamt ilade till undsättning.

Striden om Kniperthor och skansen derutom hade kostat mycket blod på ömse siddor. Det mest nedslående var dock att de allierade icke längre kunde hindras från att besätta densamma.

Med sina utmattade trupper drog sig för den skull Karl XII tillbaka in i staden, der han gjorde de sista anstalterna till ett ännu mera hårdnackadt försvar.

Men ödet, som ofta drager ett streck öfver våra planer och önsknningar, ville icke att detta försvar skulle blifva en verklighet.

Småningom började Jelleviken att beläggas med gångbar is. Den ena förskansningen efter den andra föll i de allierades händer. Krigsrådets och stadsbornes föreställningar blefvo allt ifrigare och slutligen måste den envise Karl XII sjelf inse att Stralsund icke längre kunde bibehållas.

Det var tidigt på morgonen den 11 december 1715. I sitt rum i Dükers hus gick kung Karl nära nog i förtviflad sinnesstämning fram och tillbaka. Sedan han en god stund varit ensam med sina tankar, som ej voro de gladaste, lät han kalla Düker till sig.

När denne kärngubbe, pröfvad i många och heta duster, infann sig, gick konungen emot honom, grep hans hand och sade i halft sorglig ton:

“Allt är förloradt.”

“Nej, ers majestät”, svarade Düker. “Allt är ej förloradt så framt ers majestät vill freden. Stralsund kan ej hålla sig länge och...”

“Jag vet det, knappt ett par dagar till”, afbröt konungen. “Men nu har jag fattat mitt beslut. Gallioten 'Hvalfisken' har fått befallning att föra mig öfver till Sverige.”

Vid dessa ord vände konungen sig bort. Det smärtade honom synbarligen att han på detta sätt skulle nödgas att lemna den stad han så tappert försvarat.

Men Düker var af en helt annan mening.

“Rätt så, ers majestät“, utbrast han glad. “Jag ser redan på förhand hvilken glädje det skall blifva i Sverige, då ers majestät återkommer dit!”

En timme derefter steg Karl XII, åtföljd af några officerare, deribland löjtnant Erik Pamp, ned i en bräcklig farkost.

Isen var redan så tjock, att sågning måste verkställas. Fienderne, som erhållit kunskap om affärden genom den förrädiske arrendatorn, sköto visserligen efter båten, men försynen, som ända hittills bevarat hjeltekonungen under de förunderligaste äfventyr, bevarade honom äfven nu. Den ende som föll var konungens sekreterare.

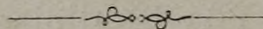
Då Karl XII kände gallioten “Hvalfiskens“ däck under sina fötter undslapp en djup suck hans bröst. Han vände sig under hela färden öfver Jelle mot Stralsund och när dess tornspiror försvunno vid horisonten, höjde den andra sucken hjeltekonungens bröst.

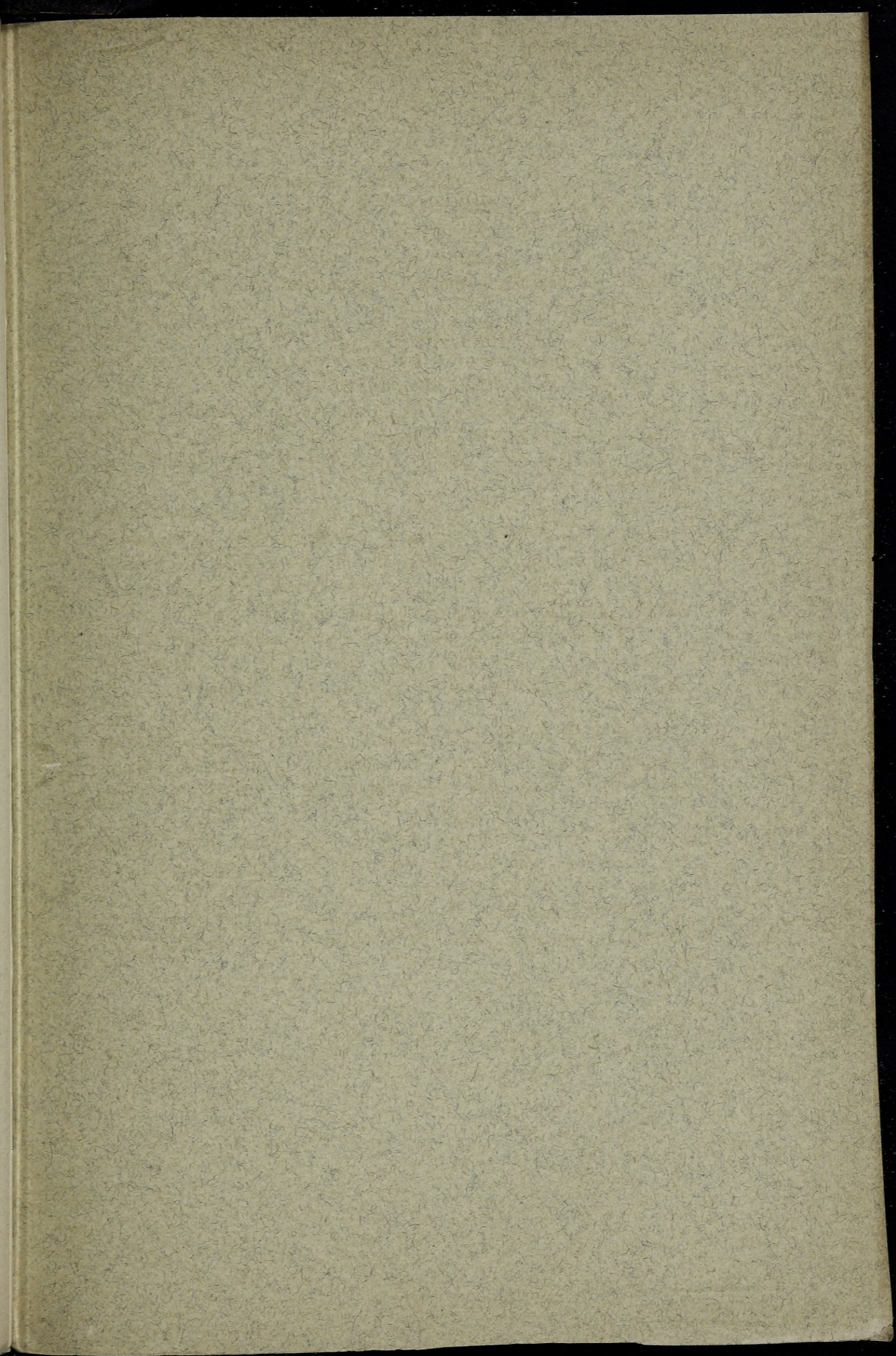
I närheten af skånska kusten anträffades slupen “Snappopp“. På denna steg nu konungen ombord och anlände välbehållen med sitt följe till Trelleborg den 15 december 1715.

Ett år derefter firades kaptén Erik Pamps och den vackra Marias bröllop i Stralsund och att det allt framgent blef lycka, frid och välsignelse i det nya hemmet, behöfva vi nog ej säga.

De båda gubbarne Arnold och Pamp lefde många år derefter och kände ingen högre glädje, än när de fingo gunga sina barnbarns barn på sina knän.

Men ännu, den dag, som i dag är, finnes det i norra Tyskland många, som med förkärlek tala om *Karl XII i Stralsund*.





Historiska romaner

af J. O. Åberg.

- | | |
|---|--|
| <i>Erik Ollikainen</i> , pris 1 krona. | <i>Gösta Kroknäsa</i> , pris 75 öre. |
| <i>Sjofvens Pistol</i> , pris 50 öre. | <i>Rebellens dotter</i> , pris 75 öre. |
| <i>Sammansvärjningen i Krakau</i> , pris 50 öre. | <i>Soldattorpet vid Rajalaks</i> , pris 75 öre. |
| <i>Karl XII:s värja</i> , andra upplagan, pris 80 öre. | <i>På Köpingshus</i> , pris 60 öre. |
| <i>Ett Qvinmodåd</i> , andra upplagan, pris 60 öre. | <i>Rifjernet</i> , pris 35 öre. |
| <i>Lots-Jakob</i> , andra upplagan, pris 1 krona. | <i>Storm, Strid och Frid</i> , pris 60 öre. |
| <i>Skräddarne i Greiffenhagen</i> , 2:dra uppl., pris 35 öre. | <i>Hjeltarne från Savolaks</i> , pris 2,25. |
| <i>Karl XII som fångvaktare</i> , pris 50 öre. | <i>Stensö-Lasse</i> , pris 60 öre. |
| <i>Lasse i gatan</i> , pris 60 öre. | <i>Fiskarflickan</i> , pris 60 öre. |
| <i>Banér i säcken</i> , pris 1 krona | <i>Daniel Juth</i> , pris 40 öre. |
| <i>Måns Lurifax</i> , pris 75 öre. | <i>Eleonora Lubormirski</i> , pris 2.25. |
| <i>Snapphanarne</i> , pris 2 kronor. | <i>Räfskinnet</i> , pris 75 öre. |
| <i>Den siste karolinen</i> , pris 60 öre. | <i>Carl XV:s Skyddsling</i> , andra upplagan, pris 60 öre. |
| <i>Mjölmarflickan vid Lützen</i> , pris 50 öre. | <i>Furstinnans Smycke</i> , andra upplagan, pris 30 öre. |
| <i>Under snapphanecken</i> , pris 1 krona. | <i>Björneborgaren</i> , pris 50 öre. |
| <i>Öfverlöparen</i> , pris 50 öre. | <i>En Koningasons Öde</i> , pris 40 öre. |
| <i>Länsmannen</i> , pris 60 öre. | <i>Carl XII i Stralsund</i> , pris 60 öre. |
| <i>Svenskarne på Hammershus</i> , pris 1.75. | <i>Gustaf IV Adolf och Torparflickan</i> , pris 50 öre. |
| <i>Kapten Severin</i> , pris 1.25. | <i>Kosackflickan</i> , pris 1.50. |
| <i>I hålvägen</i> , pris 60 öre. | <i>Carl XII:s Skyddsling</i> , pris 40 öre. |
| <i>Nattvardsgästerna</i> , pris 75 öre. | <i>Berättelser vid Soldattorpet I.</i> |
| <i>Gustaf II Adolfs Sista Julafton m. fl.</i> , pris 1 krona. | <i>Fyvaktaren på Moikepää.</i> |
| <i>Tyrannens lön</i> , pris 50 öre. | <i>Arvid Herner.</i> |
| | <i>Snapphanen.</i> |
| | <i>Femte Brigaden.</i> |
| | <i>De Frivillige.</i> |
| | <i>Barrikadkämparne.</i> |

Af Sylvia.

- Magdalena Rudenschöld*, pris häftad 4.50, inb. 5.50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2.50, inb. 3.50.

Af Lodbrok.

- Fänrik Flinks minnen från trettioåriga kriget*, häftad 3.75, inb. 5 kr.
Fröken Bärfelts hemlighet, pris 6 kronor, inb. 8 kronor.
Birger Jarls söner, pris häftad 6.75, inb. 9 kr.

Icke historiska romaner

af Lodbrok.

- Nybygget vid Vargkullen*, pris häftad 4.50, inb. 5.50.
Millionärens Dotterson, pris häftad 3 kronor.